

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT OBRONY NARODOWEJ I BEZPIECZEŃSTWA WEWNĘTRZNEGO

KOB-4101-04-00/2010

Nr ewid. 4/2011/P10/085/KOB

Informacja
o wynikach kontroli
przygotowania jednostek krajowego
systemu ratowniczo-gaśniczego do
prowadzenia czynności ratowniczych na
wysokości

Warszawa luty 2011 r.

Misją Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

---

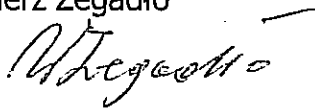
Wizją Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

---

Informacja
o wynikach kontroli-
przygotowania jednostek krajowego systemu
ratowniczo-gaśniczego do prowadzenia czynności
ratowniczych na wysokości

Włodzimierz Zegadło

Dyrektor
Departamentu Obrony Narodowej
i Bezpieczeństwa Wewnętrznego

Akceptuję:
Jacek Kościelniak

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:
Jacek Jezierski

Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Warszawa, 2011-02- 28

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel./fax: 0-22-444 50 00
www.nik.gov.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
2. Podsumowanie wyników kontroli	7
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	7
2.2. Synteza wyników kontroli	8
2.3. Uwagi końcowe i wnioski.....	13
3. Ważniejsze wyniki kontroli	14
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań organizacyjnych	14
3.1.1. Charakterystyka stanu prawnego	14
3.1.2. Charakterystyka uwarunkowań organizacyjnych.....	17
3.2. Istotne ustalenia kontroli	18
3.2.1. Organizacja krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w kontekście zapewnienia możliwości realizacji czynności ratowniczych na wysokości	18
3.2.1.1. Stan zorganizowania krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.....	18
3.2.1.2. Wojewódzkie i powiatowe plany ratownicze	19
3.2.1.3. Procedury ratownicze i analizy zagrożeń w budynkach średniowysokich, wysokich, wysokościowych i innych obiektach wysokich.....	21
3.2.1.4. Dokumentowanie działań ratowniczych.....	23
3.2.1.5. Nadzór i kontrola jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.....	25
3.2.1.6. Współpraca z innymi podmiotami	25
3.2.1.7. Utrudnienia w prowadzeniu działań ratowniczych na wysokości.....	26
3.2.2. Przygotowanie kadr jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w zakresie kwalifikacji niezbędnych do realizacji czynności ratowniczych na wysokości	29
3.2.2.1. Szkolenie i doskonalenie zawodowe strażaków krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego	29
3.2.2.2. Zatrudnienie w Państwowej Straży Pożarnej.....	31

3.2.3. Wyposażenie jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w sprzęt i środki niezbędne do realizacji czynności ratowniczych na wysokości.....	32
3.2.3.1. Normatywy wyposażenia jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w sprzęt i pojazdy ratownicze	32
3.2.3.2. Badania techniczne i przeglądy sprzętu i pojazdów ratowniczych	35
3.2.3.3. Stan wyposażenia.....	37
4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli.....	39
4.1. Przygotowanie kontroli	39
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli.....	40
5. Załączniki	41
5.1. Wykaz zawartych porozumień dot. współpracy przy działaniach ratowniczych na wysokości.....	41
5.2. Zatrudnienie i kwalifikacje strażaków PSP (według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r.)	42
5.3. Zestawienie wyposażenia PSP w sprzęt i pojazdy (według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r.)	48
5.4. Zestawienie wyposażenia OSP w sprzęt i pojazdy (według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r.)	52
5.5. Wykaz jednostek objętych kontrolą.....	53
5.6. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli	54

1. Wprowadzenie

Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła od 17 sierpnia 2010 r. do 15 listopada 2010 r., na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, kontrolę Nr P/10/085 *Przygotowanie jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego do prowadzenia czynności ratowniczych na wysokości*.

Czynności ratownicze na wysokości, dla potrzeb niniejszej kontroli, zdefiniowano jako działania prowadzone w obiekcie lub przestrzeni otwartej, gdy zdarzenie zlokalizowane jest powyżej poziomu parteru lub poniżej poziomu gruntu. Tak określone czynności ratownicze na wysokości prowadzone są przez wszystkie jednostki krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, w pełnym zakresie właściwości ratowniczej systemu. Prowadzenie czynności ratowniczych na wysokości, w rozumieniu ww. definicji, nie jest tożsame z ratownictwem wysokościowym, będącym wyspecjalizowaną formą działań ratowniczych jednostek Państwowej Straży Pożarnej. Przedmiotem niniejszej kontroli było przygotowanie wszystkich jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego do realizacji tak zdefiniowanych działań ratowniczych, w tym również jednostek ratownictwa wysokościowego PSP.

Kontrola została przeprowadzona z inicjatywy własnej Najwyższej Izby Kontroli pod względem legalności, celowości i rzetelności, w związku z sugestią Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych Sejmu RP.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej² do zadań krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego należy ochrona życia, zdrowia, mienia lub środowiska poprzez: walkę z pożarami lub innymi klęskami żywiołowymi, ratownictwo techniczne, ratownictwo chemiczne, ratownictwo ekologiczne, ratownictwo medyczne, współpracę z jednostkami systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego, o których mowa w art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym³ oraz systemem powiadamiania ratunkowego.

Zagrożenia pożarowe oraz inne miejscowe zagrożenia powstałe w budynkach średniowysokich, wysokich, wysokościowych oraz innych obiektach wysokich, stwarzają

---

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Dz. U. z 2009 r. Nr 178, poz. 1380 ze zm.

³ Dz. U. Nr 191, poz. 1410 ze zm.

niebezpieczeństwo dla zdrowia i życia osób tam przebywających. Prowadzenie działań ratowniczych, a szczególnie ewakuacji osób zagrożonych, przy pomocy standardowych technik ratowniczych i wyposażenia ma ograniczone możliwości. W takich przypadkach niezbędne jest stosowanie specjalistycznych metod ratowniczych, w tym ratownictwa wysokościowego, co wymaga odpowiedniego wyposażenia jednostek i szczególnych umiejętności strażaków.

Celem kontroli była ocena przygotowania organizacyjnego, technicznego i kadrowego jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (KSRG) do realizacji czynności ratowniczych na wysokości, w tym w obrębie budynków średniowysokich, wysokich, wysokościowych oraz innych obiektów wysokich.

Dla osiągnięcia celu kontroli badaniami objęte zostały m.in. następujące zagadnienia:

- organizacja krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w kontekście zapewnienia realizacji czynności ratowniczych na wysokości,
- wyposażenie jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w sprzęt i środki niezbędne do realizacji czynności ratowniczych na wysokości,
- przygotowanie strażaków jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego do realizacji czynności ratowniczych na wysokości.

Kontrolą objęto lata 2008-2010 (trzy kwartały). Dane liczbowe dotyczące realizacji zadań przedstawiono według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r.

Kontrola przeprowadzona została w 13 jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej, których wykaz przedstawiono w załączniku nr 5.5. do niniejszej Informacji. Ponadto zasięgnięto informacji w 100 jednostkach ochotniczych straży pożarnych (OSP), włączonych do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia przygotowanie jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego do prowadzenia działań ratowniczych na wysokości, stosownie do zidentyfikowanych zagrożeń, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości. Nieprawidłowości wystąpiły w zakresie przygotowania organizacyjnego, technicznego i kadrowego jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego do prowadzenia czynności ratowniczych na wysokości, w tym w obrębie budynków średniowysokich, wysokich, wysokościowych oraz innych obiektów wysokich. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli występujące nieprawidłowości osłabiały zdolność jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego do realizacji działań ratowniczych na wysokości.

W opracowanych przez komendantów wojewódzkich i powiatowych/miejskich PSP planach ratowniczych przewidziano siły i środki do prowadzenia czynności ratowniczych na wysokości. Do realizacji tych czynności przygotowane były, adekwatnie do rozpoznanych zagrożeń, wszystkie jednostki systemu. Ponadto 24 jednostki ratowniczo-gaśnicze PSP utworzono jako specjalistyczne grupy ratownictwa wysokościowego, powołane do prowadzenia działań ratowniczych na wysokości z wykorzystaniem technik alpinistycznych, specjalistycznego sprzętu wspinaczkowego oraz lotnictwa. Stwierdzono jednak, że tylko dwóch kontrolowanych komendantów PSP (16%) ustaliło w planach ratowniczych odrębne procedury prowadzenia działań ratowniczych na wysokości. Pozostali kontrolowani komendanci zastosowali w planach procedury standardowe, dotyczące ogółu zdarzeń. Zdolność do praktycznego działania jednostek była sprawdzana w trakcie ćwiczeń na obiektach oraz w ramach prowadzonego doskonalenia zawodowego.

Na wszystkich poziomach szkolenia strażaków występowała tematyka ratownictwa na wysokości. W odniesieniu do strażaków PSP system szkolenia zapewniał możliwość bieżącej realizacji potrzeb jednostek, natomiast nie dawał takich możliwości w odniesieniu do strażaków OSP. Opóźnienia w tym zakresie obejmowały od 27% strażaków wymagających przeszkolenia podstawowego, do 82% - szkoleń specjalistycznych.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli przygotowanie jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego do prowadzenia działań ratowniczych na wysokości odpowiadało

zagrożeniom określonym w planach ratowniczych. Tym niemniej odnotowano liczne braki w zakresie wyposażenia sprzętowego oraz mianowania strażaków na stanowiska służbowe niezgodnie z regulaminami organizacyjnymi jednostek.

Kontrole PSP w zakresie dostosowania budynków średniowysokich, wysokich i wysokościowych do wymogów ochrony przeciwpożarowej wykazywały liczne nieprawidłowości dotyczące m.in. stanu dojazdów pożarowych do obiektów⁴, co stanowiło utrudnienie w szybkim dotarciu strażaków do miejsca zdarzenia.

Pomimo stwierdzania tak wielu nieprawidłowości nie dokonywano kompleksowych analiz zagrożeń służących wypracowaniu bądź doskonaleniu procedur prowadzenia działań ratowniczych w przypadku powstania zdarzeń o charakterze masowym w budynkach średniowysokich, wysokich i wysokościowych.

2.2. Synteza wyników kontroli

- 1. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia rozwój krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.** System budowano zgodnie z docelową koncepcją, uwzględniającą zdefiniowane zagrożenia oraz potrzeby operacyjnego zabezpieczenia terenu. Na koniec września 2010 r. krajowy system ratowniczo-gaśniczy tworzyło 4.330 podmiotów, z tego: 499 jednostek ratowniczo-gaśniczych PSP, 3.795 ochotniczych straży pożarnych, 31 posterunków PSP oraz 5 innych jednostek ochrony przeciwpożarowej. Działania ratownicze na wysokości realizowały wszystkie jednostki KSRG, posługujące się standardowymi technikami ratowniczymi oraz 24 grupy ratownictwa wysokościowego, wykorzystujące techniki alpinistyczne, śmigłowce i inny sprzęt specjalistyczny (szerzej str. 19).
- 2. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia plany ratownicze opracowane przez komendantów wojewódzkich i miejskich/powiatowych PSP.** Opracowanie planów poprzedzono dokonaniem analiz zagrożeń oraz zabezpieczenia operacyjnego, odpowiednio powiatu i województwa. Uwzględniono wymagania dotyczące ich zatwierdzenia przez wojewodę/starostę, uzgodnień z innymi podmiotami oraz

---

⁴ Przez dojazd pożarowy do obiektu należy rozumieć drogę pożarową o utwardzonej nawierzchni, umożliwiającą dojazd pojazdów jednostek ochrony przeciwpożarowej do obiektu budowlanego o każdej porze roku.

powiązania z planami ratowniczymi sąsiadujących miast i powiatów. W planach ratowniczych wskazano podmioty realizujące zadania z zakresu ratownictwa na wysokościach oraz określono sprzęt mający zastosowanie w tych działaniach. **Wyjątek stanowił Plan Ratowniczy Województwa Opolskiego, który nie zawierał kompletnych informacji o przewidywanych, bądź posiadanych siłach i środkach do działań ratowniczych na wysokości.** Przy opracowaniu tego planu nie uwzględniono m.in. przebiegu tras kolejowych i drogowych przewozu materiałów niebezpiecznych, lokalizacji parkingów dla transportu drogowego towarów niebezpiecznych, tras przebiegu gazociągów i rurociągów paliwowych oraz wykazu budowli szczególnie zagrożonych katastrofami. Pomimo 56-krotnej aktualizacji, plan zawierał błędne lub nieaktualne dane dotyczące m.in. liczby i rozmieszczenia jednostek OSP oraz podmiotów współpracujących. **Jako działanie nierzetelne NIK ocenia zaniechanie przez 2 komendantów miejskich/powiatowych PSP dokonywania okresowej aktualizacji powiatowych planów ratowniczych.** I tak Powiatowy Plan Ratowniczy dla m.st. Warszawy aktualizowany był w 2007 r., a następnie dopiero w 2010 r. Natomiast Komendant Powiatowy PSP w Brzegu w całym kontrolowanym okresie nie dokonywał aktualizacji zarówno powiatowego planu ratowniczego, jak i analiz zagrożeń oraz zabezpieczenia operacyjnego (szerzej str. 19-21).

- 3. Komenda Główna PSP nie wprowadziła do stosowania w jednostkach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego szczególnych procedur prowadzenia i koordynacji działań ratowniczych w przypadku powstania zdarzeń o charakterze masowym w budynkach średniowysokich, wysokich, wysokościowych i innych obiektach wysokich.** W praktyce stosowano procedury mające zastosowanie do ogółu zdarzeń. Zdaniem NIK, zagrożenia występujące w budynkach wysokich, z uwagi na swój charakter oraz liczbę przebywających w nich osób, stwarzają prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzeń o charakterze masowym i z tego względu istnieje potrzeba opracowania oraz wprowadzenia do stosowania szczególnych procedur prowadzenia i koordynacji działań ratowniczych. Spośród 13 kontrolowanych komendantów PSP tylko Mazowiecki Komendant Wojewódzki PSP oraz Komendant Miejski PSP w Warszawie uwzględnili w planach ratowniczych procedury ratownicze dotyczące pożarów w budynkach wysokich i wysokościowych oraz technologię postępowania w przypadku zdarzeń o charakterze masowym (szerzej str. 21-22).

4. Ustalono, że budynki średniowysokie, wysokie, wysokościowe i inne obiekty wysokie objęto nadzorem służb kontrolno-rozpoznawczych Państwowej Straży Pożarnej w zakresie przestrzegania przepisów przeciwpożarowych. W wyniku podjętych działań stwierdzano nieprawidłowości dotyczące m.in. stanu dróg ewakuacyjnych i oznakowania znakami bezpieczeństwa, warunków ewakuacji, stanu dojazdów pożarowych do obiektów oraz stanu instalacji użytkowych i zaopatrzenia wodnego. **W ocenie NIK, liczba i rodzaj stwierdzanych nieprawidłowości, wskazują na potrzebę dokonywania kompleksowych analiz zagrożeń w przypadku powstania zdarzeń o charakterze masowym w celu wypracowania stosownych procedur prowadzenia działań.** Analizy takie zostały opracowane jedynie przez komendantów miejskich PSP w Łodzi i w Nowym Sączu (szerzej str. 22-23).
5. **Corocznie w jednostkach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego były przeprowadzane inspekcje i kontrole,** obejmujące m.in. przygotowanie do prowadzenia działań ratowniczych na wysokości. Wnioski i uwagi pokontrolne były realizowane przez komendantów powiatowych/miejskich PSP (szerzej str. 25).
6. **Możliwości korzystania z lotnictwa do prowadzenia działań ratowniczych na wysokości były niewystarczające.** Jednostki organizacyjne PSP nie posiadały na swoim wyposażeniu statków powietrznych (śmigłowców). Do zadań ratowniczych wykorzystywano śmigłowce lotnictwa służb porządku publicznego, ale przy zachowaniu priorytetu realizacji zadań własnych przez Policję i Straż Graniczną, co w praktyce oznacza, że realizowanie działań ratowniczych nie zawsze może być wypełnione w trybie pilnym. Natomiast wykorzystanie statków powietrznych do ćwiczeń i szkoleń ratowników przebiegało w zakresie znacznie odbiegającym od zgłoszonych przez PSP potrzeb. Ponadto wykorzystanie śmigłowców do ratownictwa wysokościowego było utrudnione z powodu braku wyznaczonych lądowisk w ścisłych centrach dużych miast oraz regulacji prawnych dotyczących lądowisk wyniesionych, tj. zlokalizowanych na dachach budynków wysokościowych (szerzej str. 26-28).
7. **Doskonalenie zawodowe strażaków odbywało się zgodnie z ustalonymi planami. Szkolenia obejmujące wykonywanie czynności ratowniczych na wysokościach realizowane były na poziomie podstawowym, podoficerskim, aspiranckim oraz oficerskim.** W programach szkolenia i kształcenia ujęto zagadnienia związane

- z prowadzeniem czynności ratowniczych na wysokości. Realizowano również szkolenie dla potrzeb innych jednostek ochrony przeciwpożarowej, w tym strażaków OSP włączonych do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. W programie szkolenia strażaków OSP przewidziano zagadnienia podstawowe w zakresie ratownictwa na wysokości. Kontrola wykazała, że system szkolenia funkcjonariuszy PSP umożliwiał bieżącą realizację potrzeb w tym zakresie. **Stwierdzono natomiast, że w odniesieniu do szkolenia podstawowego strażaków OSP oraz szkoleń specjalistycznych, zarówno strażaków PSP i OSP, system ten nie zapewniał możliwości pełnej realizacji potrzeb.** Z ogólnej liczby 103.448 członków OSP na dzień 30 czerwca 2010 r. wymagało przeszkolenia 27% strażaków. W zakresie szkolenia specjalistycznego obsługi drabin mechanicznych i podnośników hydraulicznych na przeszkolenie oczekiwało 1.716 funkcjonariuszy PSP, tj. 13% osób wymagających przeszkolenia oraz 201 strażaków OSP (20,7%). W zakresie ratownictwa wysokościowego (kursy specjalistyczne ratowników wysokościowych oraz ratowników śmigłowcowych) na przeszkolenie oczekiwało 678 funkcjonariuszy PSP (36%), a wśród strażaków OSP włączonych do KSRG na przeszkolenie w tym zakresie oczekiwało 321 osób (82%) (szerzej str. 29-31).
8. **Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie powszechnie stosowaną praktykę mianowania funkcjonariuszy PSP na stanowiska służbowe inne niż określone w regulaminach organizacyjnych, co dotyczyło 45% ogólnej liczby funkcjonariuszy.** Przyczyną takiego postępowania było niespełnianie przez funkcjonariuszy wymagań kwalifikacyjnych do objęcia stanowisk określonych w regulaminach, np. dowódców zastępu, operatorów sprzętu specjalnego i ratowników. Stosowana w PSP praktyka była niezgodna z obowiązującymi regulaminami organizacyjnymi jednostek i nie usprawniała realizacji zadań (szerzej str. 31-32).
9. **Realizacja przez kontrolowanych komendantów PSP obowiązku ustalenia wielkości normatywnego wyposażenia i rozmieszczenia sprzętu oraz pojazdów na obszarze województwa czy powiatu była niepełna.** Kontrola wykazała, że spośród 6 kontrolowanych komendantów wojewódzkich PSP, tylko 3 wykonało to zadanie, tj. ustaliło normatywne wyposażenie i rozmieszczenie sprzętu oraz pojazdów na obszarze województwa. W grupie 6 kontrolowanych komendantów

miejskich/powiatowych PSP, 4 ustaliło normatywne wyposażenie i dyslokację sprzętu pożarniczego (szerzej str. 32-34).

- 10. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na wykorzystywanie do działań ratowniczych na wysokości silnikowego sprzętu transportowego, w tym 45% samochodów z drabinami mechanicznymi i 22% podnośników hydraulicznych, użytkowanego dłużej niż ustalony przez Komendanta Głównego PSP maksymalny czas eksploatacji, tj. 20 lat. W opinii NIK sprzęt taki jest zagrożony zwiększoną awaryjnością i może stanowić utrudnienie w skutecznej realizacji zadań (szerzej str. 34-35).**
- 11. Według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r. wyposażenie jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w sprzęt i środki, w odniesieniu do ustalonych normatywów, nie było kompletne. W zakresie wyposażenia jednostek ratowniczo-gaśniczych PSP, na 27 pozycji sprzętowych ujętych w normatywie, w 23 pozycjach występowały niedobory dochodzące nawet do 69% w przypadku skokochronu kategorii 2, 65% - generatorów piany lekkiej, 63% - linkowych urządzeń ratowniczych, 35% - samochodów rozpoznawczo-ratowniczych. W zakresie wyposażenia specjalistycznych grup ratownictwa wysokościowego, na 56 pozycji sprzętowych ujętych w normatywie, w 45 pozycjach występowały niedobory. W grupie wyposażenia w sprzęt, pojazdy i środki techniczne do ratownictwa, we wszystkich 18 pozycjach sprzętowych ujętych w normatywie, wyposażenie było niekompletne. Kontrola wykazała, że we wszystkich kontrolowanych komendach miejskich/powiatowych PSP wyposażenie jednostek ratowniczo-gaśniczych PSP w sprzęt pożarniczy i specjalistyczny, przydatny do działań ratowniczych na wysokości, odbiegało od ilości normatywnych. Stwierdzono, że szczególne niedobory w sprzęcie do działań ratowniczych na wysokości dotyczyły m.in. skokochronów, lin ratowniczych, różnego rodzaju drabin, linkowych urządzeń ratowniczych oraz szelek bezpieczeństwa. Tak istotne braki w wyposażeniu sprzętowym mogą mieć negatywny wpływ na efektywność prowadzonych działań ratowniczych na wysokości (szerzej str. 37-38).**

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Na podstawie ustaleń kontroli, w tym stwierdzonych nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje do:

- Prezesa Rady Ministrów o rozważenie konieczności podjęcia działań legislacyjnych w celu regulacji funkcjonowania w aglomeracjach miejskich lądowisk dla śmigłowców ratowniczych;
- Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o:
  - zapewnienie możliwości bieżącego, stosownie do potrzeb, korzystania przez jednostki krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego ze śmigłowców do prowadzenia działań ratowniczych na wysokości;
  - zapewnienie możliwości zintensyfikowania szkoleń i ćwiczeń z zakresu ratownictwa wysokościowego z użyciem śmigłowców lub metod alternatywnych;
- Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej o:
  - uwzględnienie w ramowych wytycznych dla jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego procedur działań ratowniczych w przypadku powstania zdarzeń o charakterze masowym w budynkach średniowysokich, wysokich, wysokościowych i innych obiektach wysokich;
  - zapewnienie pełnej, bieżącej realizacji szkolenia strażaków OSP włączonych do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego;
  - egzekwowanie rzetelnego dokonywania analiz zagrożeń i sporządzania planów ratowniczych, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń w budynkach średniowysokich, wysokich, wysokościowych i innych obiektach wysokich;
  - doprowadzenie do zgodności stanu zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych PSP z zatwierdzonymi strukturami stanowiskowymi wynikającymi z regulaminów organizacyjnych;
  - poprawę wyposażenia jednostek PSP w sprzęt i pojazdy ratowniczo-gaśnicze.

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań organizacyjnych

3.1.1. Charakterystyka stanu prawnego

Zakres przedmiotowy ochrony przeciwpożarowej, zasady realizacji zadań w tym zakresie oraz organizację prowadzenia działań ratowniczych określono w ustawie z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej.

Ochrona przeciwpożarowa polega na realizacji przedsięwzięć mających na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem poprzez:

- 1) zapobieganie powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia;
- 2) zapewnienie sił i środków do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia;
- 3) prowadzenie działań ratowniczych (art. 1 ustawy o ochronie przeciwpożarowej).

Do realizacji zadań ratowniczych utworzono krajowy system ratowniczo-gaśniczy, który ma na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska poprzez:

- 1) walkę z pożarami lub innymi klęskami żywiołowymi;
- 2) ratownictwo techniczne;
- 3) ratownictwo chemiczne;
- 4) ratownictwo ekologiczne;
- 5) ratownictwo medyczne;
- 6) współpracę z jednostkami systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego, o których mowa w art. 32 ust. 1 ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym oraz systemem powiadamiania ratunkowego (art. 14 ust. 1 ustawy o ochronie przeciwpożarowej).

Stosownie do dyspozycji art. 14 ust. 2 ustawy o ochronie przeciwpożarowej, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji określił szczegółowe zasady organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. W rozporządzeniu z dnia 29 grudnia 1999 r. w sprawie

szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego⁵ ustalono zasady:

- 1) organizacji na obszarze powiatu, województwa i kraju;
- 2) walki z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi;
- 3) ratownictwa technicznego, chemicznego, ekologicznego i medycznego;
- 4) dysponowania do działań ratowniczych;
- 5) kierowania działaniem ratowniczym;
- 6) prowadzenia dokumentacji zdarzeń oraz dokumentacji funkcjonowania krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego;
- 7) organizacji odwodów operacyjnych;
- 8) organizacji stanowisk kierowania.

Przepisami ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej⁶ powołano Państwową Straż Pożarną, jako zawodową, umundurowaną i wyposażoną w specjalistyczny sprzęt formację, przeznaczoną do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami. Do podstawowych zadań Państwowej Straży Pożarnej należy m.in.: rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń; organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń; wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze (art. 1 ust. 1 i 2 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej).

Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej jest centralnym organem administracji rządowej w sprawach organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego oraz ochrony przeciwpożarowej (art. 9 ust. 1 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej).

Do zadań Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej należy między innymi kierowanie krajowym systemem ratowniczo-gaśniczym, a w szczególności:

- a) dysponowanie podmiotami krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na obszarze kraju poprzez swoje stanowisko kierowania,
- b) ustalanie zbiorczego planu sieci podmiotów krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego,

---

⁵ Dz. U. Nr 111, poz. 1311 ze zm.

⁶ Dz. U. z 2009 r. Nr 12, poz. 68 ze zm.

- c) ustalanie planu rozmieszczania na obszarze kraju sprzętu specjalistycznego w ramach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego,
- d) dysponowanie odwodami operacyjnymi i kierowanie ich siłami,
- e) dowodzenie działaniami ratowniczymi, których rozmiary lub zasięg przekraczają możliwości sił ratowniczych województwa,
- f) organizowanie centralnego odwodu operacyjnego oraz przeprowadzanie inspekcji gotowości operacyjnej podmiotów krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, których siły i środki tworzą centralny odwód operacyjny,
- g) analizowanie działań ratowniczych prowadzonych przez podmioty krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego,
- h) ustalanie sposobu przeprowadzania inspekcji gotowości operacyjnej podmiotów krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (art. 10 ust. 1 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej).

Tryb, zasady i kryteria ustalania norm wyposażenia Państwowej Straży Pożarnej w pojazdy gaśnicze i specjalne oraz sprzęt przeznaczony do zwalczania pożarów, klęsk żywiołowych, a także do ratownictwa technicznego, chemicznego, ekologicznego i medycznego ustalono w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 września 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej⁷.

Wymogi kwalifikacyjne dla funkcjonariuszy PSP, przewidziane dla zajmowanych stanowisk, ustalone zostały w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 marca 2009 r. w sprawie stanowisk służbowych w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej⁸. Do dnia 2 kwietnia 2009 r. obowiązywało w tym zakresie rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 lipca 2006 r. w sprawie stanowisk służbowych w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej, maksymalnych stopni przypisanych do poszczególnych stanowisk oraz dodatkowych wymagań kwalifikacyjnych, jakim powinni odpowiadać strażacy na określonych stanowiskach służbowych⁹.

---

⁷ Dz. U. Nr 93, poz. 1035.

⁸ Dz. U. Nr 54, poz. 448.

⁹ Dz. U. Nr 142, poz. 1022 ze zm.

W rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie¹⁰ ustalono warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać budynki i związane z nimi urządzenia, ich usytuowanie na działce budowlanej oraz zagospodarowanie działek przeznaczonych pod zabudowę. W § 8 tego rozporządzenia wprowadzono podział budynków na grupy wysokości:

- 1) niskie (N) - do 12 m włącznie nad poziomem terenu lub mieszkalne o wysokości do 4 kondygnacji nadziemnych włącznie,
- 2) średniowysokie (SW) - ponad 12 m do 25 m włącznie nad poziomem terenu lub mieszkalne o wysokości ponad 4 do 9 kondygnacji nadziemnych włącznie,
- 3) wysokie (W) - ponad 25 m do 55 m włącznie nad poziomem terenu lub mieszkalne o wysokości ponad 9 do 18 kondygnacji nadziemnych włącznie,
- 4) wysokościowe (WW) - powyżej 55 m nad poziomem terenu.

3.1.2. Charakterystyka uwarunkowań organizacyjnych

Zadania ratownicze na wysokości realizowane były przez jednostki krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. W skład tego systemu wchodziły między innymi: 16 komend wojewódzkich PSP, 335 komend powiatowych/miejskich, 510 jednostek ratowniczo-gaśniczych PSP oraz 3.795 jednostek ochotniczych straży pożarnych.

Według statystyki Komendy Głównej PSP w 2007 r., tj. w roku poprzedzającym okres objęty kontrolą, na pierwszym i wyższych piętrach w budynkach powstało 23.090 pożarów, a przy gaszeniu 5.127 pożarów strażacy prowadzili działania ratownicze na wysokości. W grupie miejscowych zagrożeń prowadzono 45.930 działań ratowniczych na pierwszej i wyższych kondygnacjach budynków, a 44.273 razy likwidowano miejscowe zagrożenia na wysokości. W stosunku do ogólnej liczby pożarów i miejscowych zagrożeń jakie wystąpiły w 2007 r. (398.693 zdarzeń), liczba akcji ratowniczych na pierwszym piętrze i powyżej w budynkach i na wysokości (118.966 zdarzeń) stanowiła 29,8%.

---

¹⁰ Dz. U. Nr 75, poz. 690 ze zm.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Organizacja krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w kontekście zapewnienia możliwości realizacji czynności ratowniczych na wysokości

3.2.1.1. Stan zorganizowania krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia zorganizowanie krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w zakresie przygotowania do prowadzenia czynności ratowniczych na wysokości. W strukturze KSRG powołano i rozlokowano we wszystkich województwach na obszarze kraju 24 specjalistyczne grupy ratownictwa wysokościowego jednostek ratowniczo-gaśniczych PSP, wykorzystujące techniki alpinistyczne, śmigłowce i inny sprzęt specjalistyczny. Działania ratownicze na wysokości realizowały również pozostałe jednostki KSRG, posługując się technikami standardowymi.

W okresie objętym kontrolą organizacja KSRG była poddawana okresowym weryfikacjom, mającym na celu uwzględnienie aktualnych potrzeb. Na podstawie dokumentów przedłożonych przez komendantów wojewódzkich PSP, w Komendzie Głównej PSP sporządzono i zatwierdzono „Zbioreczny plan sieci podmiotów KSRG 2009-2012”. W dokumencie tym ustalono, że docelowo w 2012 r. krajowy system ratowniczo-gaśniczy ma tworzyć ogółem 5.227 podmiotów.

Według stanu na koniec września 2010 r. krajowy system ratowniczo-gaśniczy tworzyło 4.330 podmiotów, z tego: 499 jednostek ratowniczo-gaśniczych PSP, 3.795 ochotniczych straży pożarnych, 31 posterunków PSP oraz 5 innych jednostek ochrony przeciwpożarowej.

W opinii NIK zastosowane do weryfikacji organizacji KSRG kryteria zapewniały ustalenie optymalnych potrzeb w tym zakresie. Weryfikacja przeprowadzona została z uwzględnieniem: analizy i oceny występujących i prognozowanych zagrożeń, aktualnej gotowości operacyjnej podmiotów ratowniczych, czasów dysponowania do działań ratowniczych¹¹ z uwzględnieniem wyznaczonych obszarów chronionych, możliwości potencjału ratowniczego PSP oraz podmiotów włączonych już do KSRG, statystyki i rodzaju zdarzeń na danym terenie.

---

¹¹ Zakładany czas dotarcia pojazdu pożarniczego z załogą z miejsca kwaterowania do miejsca zdarzenia, z uwzględnieniem występujących warunków natężenia ruchu drogowego.

Stwierdzono, że komendanci wojewódzcy PSP z siedzibami w Warszawie, Kielcach, Łodzi, Poznaniu i Krakowie ustalili docelową organizację (do 2012 r.) krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na terenach swoich województw. Istniejące rozmieszczenie i liczba jednostek ratowniczo-gaśniczych PSP i jednostek OSP włączonych do systemu były zgodne z planowaną, docelową ich organizacją. Przy ustalaniu podmiotów systemu kierowano się sporządzaną przez podległych komendantów miejskich/powiatowych PSP analizą i oceną występujących i prognozowanych zagrożeń, aktualną gotowością operacyjną podmiotów ratowniczych, czasem dojazdu do miejsca zdarzenia poszczególnych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz potencjału ratowniczego wytypowanych jednostek ochotniczych straży pożarnej. Z uwagi na zmiany związane z zagrożeniem pożarowym plany w okresie objętym kontrolą ulegały zmianom.

Jedynie Komendant Wojewódzki PSP w Opolu nie ustalił organizacji docelowej krajowego systemu, w zakresie niezbędnej liczby jednostek tworzących ten system, ich rodzaju i zdolności ratowniczych.

Spośród 6 kontrolowanych komendantów miejskich/powiatowych PSP, 5, tj. komendanci miejscy PSP w Warszawie, Nowym Sączu, Koninie, Kielcach oraz Komendant Powiatowy PSP w Brzegu ustalili docelową organizację krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na obszarze swojego działania, natomiast Komendant Miejski PSP w Łodzi nie ustalił docelowej organizacji KSRG.

Wszyscy kontrolowani komendanci wojewódzcy PSP utworzyli specjalistyczne grupy ratownictwa wysokościowego (SGRW) do prowadzenia działań ratowniczych na wysokości, w zakresie wykraczającym poza możliwości pozostałych jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. I tak: Małopolski Komendant Wojewódzki PSP powołał trzy SGRW, tj.: w Nowym Sączu, Limanowej oraz w Krakowie, Opolski Komendant Wojewódzki PSP – dwie, tj.: w Opolu i Kędzierzynie-Koźlu oraz po jednej Mazowiecki Komendant Wojewódzki PSP w Warszawie, Świętokrzyski Komendant Wojewódzki PSP w Kielcach, Łódzki Komendant Wojewódzki PSP w Łodzi oraz Wielkopolski Komendant Wojewódzki PSP w Poznaniu.

3.2.1.2. Wojewódzkie i powiatowe plany ratownicze

Do zadań komendantów powiatowych (miejskich) i wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej należy opracowanie planu ratowniczego, odpowiednio dla obszarów powiatu i województwa. Opracowanie planów winno być poprzedzone sporządzeniem analizy

zagrożeń występujących na danym obszarze, przy uwzględnieniu m.in. gęstości zaludnienia, warunków geograficzno-topograficznych, stanu infrastruktury, zagrożeń z obszarów sąsiadujących, w tym terenów objętych prawem górniczym, poligonów, wód przybrzeżnych i terenów państw ościennych oraz analizy zabezpieczenia operacyjnego podległego obszaru określającej m.in. siły i środki niezbędne do ratowania życia, zdrowia, mienia i środowiska oraz ograniczenia, likwidacji lub usuwania potencjalnych zagrożeń, przy uwzględnieniu sił i środków własnych systemu oraz współdziałających z systemem na poszczególnych poziomach jego funkcjonowania.

Kontrola wykazała, że kontrolowani komendanci wojewódzcy PSP opracowali wojewódzkie plany ratownicze, a w komendach wojewódzkich PSP w Warszawie, Kielcach, Poznaniu, Łodzi oraz Krakowie opracowanie planów poprzedzono sporządzeniem ww. analiz. Plany te spełniały wymagania dotyczące jego zatwierdzenia przez wojewodę, uzgodnień z innymi podmiotami systemu w części dotyczącej zakresu ich zadań oraz powiązania z planami ratowniczymi miast i powiatów. NIK pozytywnie ocenia uwzględnienie w tych planach podmiotów realizujących zadania z zakresu ratownictwa na wysokościach oraz określenie sprzętu mającego zastosowanie w takich działaniach.

Stwierdzono jednak, że Wojewódzki Plan Ratowniczy Województwa Opolskiego nie zawierał danych dotyczących przewidywanych, bądź posiadanych sił i środków do działań ratowniczych na wysokości. Analiza zagrożeń opracowana za I półrocze 2008 r. nie zawierała m.in. tras kolejowych i drogowych przewozu materiałów niebezpiecznych, wykazu parkingów dla transportu drogowego towarów niebezpiecznych, wykazu tras przebiegu gazociągów i rurociągów paliwowych oraz wykazu budowli szczególnie zagrożonych katastrofami. Włączony do planu „Wojewódzki plan zabezpieczenia medycznego działań ratowniczych” (opracowany w 2005 r.) zawierał nieaktualne dane dotyczące m.in. szpitalnych oddziałów ratunkowych i ich wyposażenia oraz jednostek współdziałających z systemem Państwowego Ratownictwa Medycznego.

Natomiast w Komendzie Wojewódzkiej PSP w Łodzi analizy nie zawierały informacji dotyczących zagrożenia wynikającego ze zdarzeń w budynkach wysokich i wysokościowych oraz zdarzeń o charakterze masowym.

Stwierdzono, że nie wszystkie komendy wojewódzkie PSP rzetelnie realizowały obowiązek corocznych aktualizacji analiz zagrożeń województwa, analiz zabezpieczenia operacyjnego województwa oraz wojewódzkich planów ratowniczych. Kontrola wykazała, że KW PSP

w Warszawie, Poznaniu, Krakowie i Kielcach corocznie aktualizowały plany i analizy. Natomiast plan ratowniczy województwa opolskiego, pomimo 56-krotnej aktualizacji, zawierał błędne lub nieaktualne dane w zakresie m.in. liczby i rozmieszczenia jednostek OSP oraz podmiotów współpracujących z systemem, co świadczy o nierzetelnym ich prowadzeniu. Ponadto plan ten aktualizowano bez uprzedniego wykonania analiz zagrożeń i zabezpieczenia operacyjnego. I tak na przykład nie opracowywano aktualizacji analizy zabezpieczenia operacyjnego województwa w okresie od grudnia 2006 r. do sierpnia 2009 r. Stwierdzono również opóźnienia w aktualizacji planu ratowniczego województwa łódzkiego.

Ustalono, że wszyscy kontrolowani komendanci miejscy/powiatowi PSP opracowali i wprowadzili do stosowania powiatowe plany ratownicze. Przygotowanie tych planów zostało poprzedzone analizą zagrożeń występujących na danym obszarze oraz analizą zabezpieczenia operacyjnego podległego obszaru. Jako nierzetelność NIK ocenia zaniechanie przez 2 kontrolowanych komendantów dokonywania okresowej aktualizacji powiatowych planów ratowniczych. Powiatowy Plan Ratowniczy dla m.st. Warszawy aktualizowany był w 2007 r., a następnie dopiero 29 stycznia 2010 r. Za lata 2008 i 2009 brak było wpisów dotyczących poddania tego planu okresowej, corocznej aktualizacji. Natomiast Komendant Powiatowy PSP w Brzegu nie dokonywał okresowej aktualizacji zarówno powiatowego planu ratowniczego, jak i analiz zagrożeń i zabezpieczenia operacyjnego.

3.2.1.3. Procedury ratownicze i analizy zagrożeń w budynkach średniowysokich, wysokich, wysokościowych i innych obiektach wysokich

Komenda Główna PSP nie wprowadziła do stosowania w jednostkach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego szczególnych procedur prowadzenia i koordynacji działań ratowniczych w przypadku powstania zdarzeń o charakterze masowym w budynkach średniowysokich, wysokich, wysokościowych i innych obiektach wysokich. W praktyce stosowano procedury o charakterze powszechnym, mające zastosowanie do ogółu zdarzeń. Zdaniem NIK zagrożenia występujące w budynkach średniowysokich, wysokich, wysokościowych i innych obiektach wysokich, z uwagi na swój charakter i liczbę przebywających w nich osób, stwarzają prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzeń o charakterze masowym i z tego względu istnieje potrzeba opracowania i wprowadzenia do

stosowania szczególnych procedur prowadzenia i koordynacji działań ratowniczych w tych obiektach.

Spośród 6 kontrolowanych komendantów wojewódzkich PSP, tylko Mazowiecki Komendant Wojewódzki przewidział w wojewódzkim planie ratowniczym procedury ratownicze dotyczące pożarów w budynkach wysokich i wysokościowych oraz technologię postępowania w przypadku zdarzeń o charakterze masowym. Określone zostały wykazy sił i środków jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego przewidzianych do prowadzenia działań ratowniczych na wysokości. Pozostali kontrolowani komendanci wojewódzcy nie ustalili takich procedur, uznając za wystarczające procedury o charakterze ogólnym.

Wśród kontrolowanych komendantów powiatowych/miejskich PSP, jedynie Komendant Miejski PSP w Warszawie wprowadził do powiatowego planu ratowniczego szczegółowe procedury prowadzenia i koordynowania działań ratowniczych w przypadku zdarzeń o charakterze masowym w budynkach średniowysokich, wysokich, wysokościowych i innych obiektach wysokich. W pięciu pozostałych przypadkach w powiatowych planach ratowniczych ujmowano ogólne algorytmy postępowania podczas pożarów oraz schemat organizacji działań ratowniczych.

Ustalono, że budynki średniowysokie, wysokie, wysokościowe i inne obiekty wysokie objęto nadzorem służb kontrolno-rozpoznawczych Państwowej Straży Pożarnej w zakresie przestrzegania w nich przepisów przeciwpożarowych, m.in. w celu niedopuszczenia do zagrożenia życia ludzi. W wyniku kontroli stwierdzano nieprawidłowości dotyczące m.in. instalacji wodociągowych przeciwpożarowych, stanu dróg ewakuacyjnych i oznakowania znakami bezpieczeństwa, warunków ewakuacji, stanu instalacji użytkowych, dojazdów pożarowych do obiektów oraz zaopatrzenia wodnego. Według stanu na koniec czerwca 2010 r. na obszarze kraju było ogółem 10.931 budynków wysokich i wysokościowych, z tego 557 administracyjno-biurowych, 204 hotele i 10.170 budynków mieszkalnych. Komendy Państwowej Straży Pożarnej, w okresie objętym kontrolą NIK, przeprowadziły czynności kontrolno-rozpoznawcze w 2.066 tego typu budynków. W czasie tych czynności w 1.337 obiektach stwierdzono ogółem 6.199 nieprawidłowości dotyczących m.in.: instalacji wodociągowych przeciwpożarowych – w 1.091 obiektach, stanu dróg ewakuacyjnych i oznakowania znakami bezpieczeństwa – w 610 obiektach, warunków ewakuacji, mogących zagrażać życiu ludzi – w 568 obiektach, stanu instalacji użytkowych

– w 567 obiektach, stanu dojazdów pożarowych do obiektów – w 329 obiektach, zaopatrzenia wodnego obiektów – w 304 obiektach.

W ocenie NIK, liczba i rodzaj stwierdzanych nieprawidłowości, wskazują na potrzebę dokonywania kompleksowych analiz zagrożeń w przypadku powstania zdarzeń o charakterze masowym w celu wypracowania procedur prowadzenia działań. W latach 2008-2010 (I półrocze) trzech z sześciu kontrolowanych komendantów miejskich/powiatowych PSP (Warszawa, Kielce, Brzeg) nie opracowało, na podstawie ustaleń czynności kontrolno-rozpoznawczych, analiz zagrożeń w przypadku zdarzeń o charakterze masowym w budynkach średniowysokich, wysokich, wysokościowych i innych obiektach wysokich. Analizy zostały opracowane natomiast przez Komendanta Miejskiego PSP w Łodzi i Komendanta Miejskiego PSP w Nowym Sączu, a Komendant Miejski PSP w Koninie zawarł te ustalenia w analizie zagrożeń obszaru miasta/powiatu. Zwrócono w nich uwagę na zagrożenia wynikające m.in. ze stanu dróg pożarowych i ewakuacyjnych, utrudnionych dojazdów do miejsca zdarzenia, stałych zagospodarowań terenu wokół budynków oraz braku właściwego zaopatrzenia wodnego. Nie wypracowano natomiast specjalistycznych procedur prowadzenia działań ratowniczych na wysokości.

3.2.1.4. Dokumentowanie działań ratowniczych

Ustalono, że wszystkie kontrolowane jednostki ewidencjonowały i dokumentowały działania ratownicze na wysokości zgodnie z zasadami dokumentowania zdarzeń ratowniczych oraz obiegu tej dokumentacji ustalonymi przepisami § 34 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 grudnia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. Dokumentację zdarzeń sporządzały podmioty krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego biorące udział w działaniu ratowniczym. Sporządzoną dokumentację podmioty te przekazywały do właściwej miejscowo komendy powiatowej (miejskiej) Państwowej Straży Pożarnej. Stanowiska kierowania na wszystkich poziomach, tj.: Krajowe Centrum Koordynacji Ratownictwa, wojewódzkie stanowiska koordynacji ratownictwa, powiatowe/miejskie stanowiska kierowania i punkty alarmowe ewidencjonowały zdarzenia w formie elektronicznej, przy wykorzystaniu programu EWID-99.

Na podstawie ewidencji prowadzonej w Krajowym Centrum Koordynacji Ratownictwa ustalono, że w latach 2008-2010 (I półrocze) jednostki krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego przeprowadziły następującą liczbę działań ratowniczych na wysokości:

Tabela nr 1 – Działania ratownicze na wysokości

Liczba zdarzeń /działań/ ratowniczych na wysokości w okresie od 01.01.2008 r. do 30.06.2010 r.										
Okres	Rodzaj zdarzenia	Liczba działań ratowniczych na wysokości	Liczba zdarzeń, w których użyto:			Udział PSP		Udział OSP		Liczba zdarzeń ogółem
			Samochody specjalne - drabiny, podnośniki	Drabiny przenośne	Sprzęt ratownicstwa wysokościowego	Liczba samochodów	Liczba strażaków	Liczba samochodów	Liczba strażaków	
I półrocze	pożary	12 948	1 074	5 117	26	92 944	361 225	59 341	309 045	96 190
	miejscowe zagrożenia	32 686	10 517	9 855	189	54 055	183 123	17 799	88 151	103 790
	Razem	45 634	11 591	14 972	215	146 999	544 348	77 140	397 196	199 980
II półrocze	pożary	11 527	1 007	4 688	13	72 058	272 044	48 929	248 684	65 609
	miejscowe zagrożenia	72 943	12 120	38 757	231	145 520	505 488	75 158	357 099	177 048
	Razem	84 470	13 127	43 445	244	217 578	777 532	124 087	605 783	242 657
Razem za 2008 r.		130 104	24 718	58 417	459	364 577	1 321 880	201 227	1 002 979	442 637
I półrocze	pożary	13 785	1 216	5 446	26	95 734	378 246	75 034	399 409	103 127
	miejscowe zagrożenia	44 849	11 048	10 873	254	108 140	393 694	53 845	273 698	119 815
	Razem	58 634	12 264	16 319	280	203 874	771 940	128 879	673 107	222 942
II półrocze	pożary	11 442	1 031	4 754	16	63 904	246 909	36 647	190 928	55 995
	miejscowe zagrożenia	55 316	12 733	21 172	241	133 452	477 351	73 975	364 520	158 072
	Razem	66 758	13 764	25 926	257	197 356	724 260	110 622	555 448	214 067
Razem za 2009 r.		125 392	26 028	42 245	537	401 230	1 496 200	239 501	1 228 555	437 009
I półrocze 2010 r.	pożary	13 909	1 241	5 477	24	78 801	310 437	53 396	285 189	80 483
	miejscowe zagrożenia	77 950	14 311	10 586	319	126 683	451 600	112 472	568 205	174 446
	Razem	91 859	15 552	16 063	343	205 484	762 037	165 868	853 394	254 929

(Dane na podstawie ustaleń kontroli w Komendzie Głównej PSP)

3.2.1.5. Nadzór i kontrola jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia sprawowanie przez Komendanta Głównego PSP oraz 5 kontrolowanych komendantów wojewódzkich PSP nadzoru i kontroli w jednostkach KSRG, w zakresie przygotowania do prowadzenia działań ratowniczych na wysokości. W okresie objętym kontrolą właściwe komórki organizacyjne komend przeprowadzały w jednostkach PSP inspekcje i kontrole, obejmujące tematyką ich przygotowanie do prowadzenia działań ratowniczych na wysokości. Formułowane wnioski i uwagi były realizowane przez zobowiązanych komendantów. Komendanci wojewódzcy przeprowadzali również inspekcje ochotniczych straży pożarnych włączonych do systemu. Komendant Główny PSP monitorował stan przygotowania do działań ratowniczych jednostek ochotniczych straży pożarnych włączonych do KSRG za pośrednictwem Systemu Wspomagania Decyzji (SWD-ST), do którego dane merytoryczne były wprowadzane i uaktualniane przez komendantów powiatowych/miejskich PSP.

Negatywnie natomiast NIK ocenia sprawowanie nadzoru i kontroli w jednostkach KSRG przez Mazowieckiego Komendanta Wojewódzkiego PSP. Z zaplanowanych w 2009 r. 11 kontroli problemowych dotyczących m.in. dysponowania oraz kierowania siłami i środkami przez podmioty KSRG oraz opracowywania i aktualizowania planów ratowniczych, przeprowadzono 8 kontroli, z których 4 zakończone zostały sformułowaniem wniosków pokontrolnych. Natomiast z planowanych w I półroczu 2010 r. czterech kontroli problemowych, zrealizowano tylko jedną. Ponadto stwierdzono przypadki opieszałego dokumentowania wyników kontroli przez pracowników Komendy Wojewódzkiej PSP, nawet przez okres 14 miesięcy, co powodowało dezaktualizację ustaleń.

Stwierdzono, że wszyscy kontrolowani komendanci miejscy/powiatowi PSP sprawowali nadzór nad przygotowaniem do prowadzenia działań ratowniczych jednostek OSP włączonych do KSRG. W ramach nadzoru przeprowadzano inspekcje gotowości bojowej OSP sprawdzając stopień wyszkolenia strażaków OSP, stan techniczny pojazdów i sprzętu ratowniczego, stan wyposażenia jednostek oraz wyposażenia indywidualnego strażaków, m.in. do prowadzenia czynności ratowniczych na wysokości.

3.2.1.6. Współpraca z innymi podmiotami

NIK pozytywnie ocenia nawiązanie i realizację przez PSP współpracy przy prowadzeniu działań ratowniczych na wysokości z podmiotami spoza krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. Współpraca odbywała się na podstawie zawartych porozumień i dotyczyła

współdziałania operacyjnego, treningowego, szkoleniowego, wymiany doświadczeń. W przypadku działań ratowniczych współpraca dotyczyła wzajemnej pomocy podczas niektórych akcji ratowniczych w terenie górskim np. na wyciągach krzesełkowych. Szczegółowe zadania w tym zakresie realizowane były na szczeblu powiatowym i wojewódzkim. Wykaz porozumień zawartych przez Komendanta Głównego PSP z innymi podmiotami, dotyczących współpracy w zakresie ratownictwa na wysokości przedstawia zestawienie stanowiące załącznik 5.1. do niniejszej Informacji.

Porozumienia o współpracy były zawierane również na szczeblu lokalnym, przez wojewódzkich i powiatowych/miejskich komendantów PSP z właściwymi strukturami terenowymi podmiotów wykazanych w powyższym zestawieniu. Porozumienia te określały szczegółowe zasady i procedury prowadzenia wspólnych działań. Ponadto, w zależności od uwarunkowań lokalnych, właściwi komendanci PSP zawierali porozumienia o współpracy z innymi podmiotami, w tym podmiotami gospodarczymi i osobami fizycznymi, głównie w zakresie udostępniania specjalistycznego sprzętu.

3.2.1.7. Utrudnienia w prowadzeniu działań ratowniczych na wysokości

Przedstawiając, na potrzeby niniejszej kontroli, utrudnienia w prowadzeniu działań ratowniczych na wysokości przez jednostki krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, Komendant Główny PSP wskazał na ograniczone możliwości wykorzystania lotnictwa w tym zakresie. W złożonym wyjaśnieniu Komendant stwierdził, że sytuacja w organizowaniu działań ratowniczych z wykorzystaniem lotnictwa w ratownictwie wysokościowym uległa zmianie po decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o zdjęciu ze stanu PSP śmigłowca pożarniczego. Obecnie stosowane wykorzystywanie śmigłowców lotnictwa służb porządku publicznego jest możliwe, ale przy zachowaniu priorytetu wypełniania zadań przez Policję i Straż Graniczną, co faktycznie oznacza, że realizowanie działań ratowniczych nie zawsze może być wypełnione w trybie pilnym (niezwłocznym).

Według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r. jednostki organizacyjne PSP nie posiadały na swoim wyposażeniu statków powietrznych (śmigłowców). Ustalony w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 września 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej, normatyw przewiduje śmigłowiec ratowniczy - co najmniej jeden na 20.000 km². Będący na wyposażeniu PSP śmigłowiec Sokół W-3 decyzją Nr 69

Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 marca 2000 r. został przekazany do Komendy Głównej Policji.

Wykorzystanie statków powietrznych do ćwiczeń i szkoleń ratowników przebiegało w zakresie znacznie odbiegającym od zgłoszonych potrzeb. Zgłoszone przez KG PSP potrzeby w zakresie godzinowego nalotu śmigłowców służb podległych MSWiA do realizacji szkoleń i ćwiczeń wyniosły: na 2008 r. - 519 godzin nalotów z udziałem 269 ratowników wysokościowych PSP, w 2009 r. - 558 godzin nalotów z udziałem 311 ratowników, a na 2010 r. - 939 godzin nalotów.

Zadania te realizowano wyłącznie w formie organizowanych ćwiczeń. W 2008 r. zorganizowano w dniach 21-25 kwietnia ćwiczenia „COOperation 2008” z wykorzystaniem śmigłowców w czterech pięciogodzinnych cyklach ćwiczeń; w 2009 r. w ramach przygotowań do zabezpieczenia organizacji „Euro 2012” zorganizowano ćwiczenia dla dwóch grup ratownictwa wysokościowego, polegające na desancie ratowników na dach budynku wysokiego i przygotowanie ewakuacji; w 2010 r. dwukrotnie, tj.: 29-30 marca oraz 3-8 sierpnia przeprowadzono nieodpłatnie wspólne ćwiczenia z jednostkami Policji na lotnisku Bemowo w Warszawie.

Udział śmigłowców w działaniach ratowniczych miał zastosowanie głównie w zagrożeniach masowych, np. podczas powodzi. W dniach 22-28 maja, 5-11 czerwca i 7-10 sierpnia 2010 r. w działaniach ratowniczych podczas powodzi udział brało ogółem 28 statków powietrznych, wykonując loty: ratowniczo-ewakuacyjne, patrolowe, rozpoznawcze, transportowe i poszukiwawcze. W ramach lotów ratowniczo-ewakuacyjnych ewakuowano ogółem 166 osób.

Główne problemy z wykorzystaniem lotnictwa do ratownictwa dotyczyły odpłatności PSP za użytkowanie śmigłowców z resortu MSWiA i MON oraz braku wyznaczonych lądowisk w ścisłych centrach dużych miast i przepisów dotyczących lądowisk wyniesionych, np. na dachach budynków wysokościowych.

Komenda Główna PSP podejmowała inicjatywy zmierzające do nagłośnienia i rozwiązania problemu braku lądowisk. Przykładowo w dniu 18 sierpnia 2009 r. zorganizowano w siedzibie Komendy spotkanie robocze poświęcone tematyce lądowisk ratowniczych w centrach dużych aglomeracji miejskich. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele: Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Zarządu Lotnictwa Głównego Sztabu Policji KGP, Biura Lotnictwa Komendy Głównej Straży Granicznej, Lotniczego Pogotowia

Ratunkowego, Instytutu Lotnictwa, Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpożarowej, Miejskiej Pracowni Planowania Przestrzennego i Strategii Rozwoju Urzędu m.st. Warszawy. W trakcie spotkania przedstawiono prezentację nawiązującą do projektu badawczego "Określenie granicznych warunków użytkowania śmigłowców w systemie operacji z wysokich budynków" oraz przeprowadzono dyskusję nad kolejnym krokiem w działaniach zmierzających do przekonania władz administracyjnych różnych szczebli o konieczności stworzenia w ścisłych centrach dużych aglomeracji miejskich lądowisk ratowniczych, w tym tzw. "wyniesionych" umożliwiających szybką ewakuację dużej liczby poszkodowanych (w atakach terrorystycznych, pożarach, katastrofach i innych zagrożeniach) przy użyciu śmigłowców wszystkich formacji lotniczych, które mogą utworzyć "ewakuacyjny most powietrzny". Omówiono także zmiany w przepisach umożliwiające przygotowanie dachów budynków wysokościowych do prowadzenia ewakuacji z wykorzystaniem śmigłowców i specjalistycznych grup ratowniczych różnych służb i formacji, jak również lądowisk przyszpitalnych - podobnie jak ma to miejsce w innych państwach w Europie i na świecie.

Minister Transportu i Gospodarki Morskiej w rozporządzeniu z dnia 31 sierpnia 1998 r. w sprawie przepisów techniczno-budowlanych dla lotnisk cywilnych¹² określił warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać lotniska cywilne i ich usytuowanie oraz warunki techniczne użytkowania lotnisk cywilnych. W dziale IV tego rozporządzenia ustalono charakterystykę fizyczną lotnisk dla śmigłowców, w tym lotnisk na budynkach oraz stwierdzono, że konstrukcja budowli powinna uwzględniać obciążenia pochodzące od śmigłowców, obsługi, pasażerów i towarów.

Innych wymogów i warunków, w tym m.in. katalogu obiektów zobligowanych do posiadania lotnisk dla śmigłowców nad poziomem gruntu, w obowiązujących aktach normatywnych nie określano.

---

¹² Dz. U. Nr 130, poz. 859 ze zm.

3.2.2. Przygotowanie kadr jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w zakresie kwalifikacji niezbędnych do realizacji czynności ratowniczych na wysokości

3.2.2.1. Szkolenie i doskonalenie zawodowe strażaków krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia uwzględnienie zagadnienia obejmującego wykonywanie czynności ratowniczych na wysokościach w szkoleniu podstawowym strażaka jednostki ochrony przeciwpożarowej, szkoleniu uzupełniającym strażaka jednostki ochrony przeciwpożarowej (poziom podoficerski), w toku nauczania dla zawodu technik pożarnictwa (poziom aspirancki) oraz w kształcenia w zawodzie inżyniera pożarnictwa (poziom oficerski). W poszczególnych programach szkolenia i kształcenia przewidziano zagadnienia związane z prowadzeniem czynności ratowniczych na wysokości.

Państwowa Straż Pożarna została zobligowana również do kształcenia strażaków dla potrzeb innych jednostek ochrony przeciwpożarowej. Realizując to zadanie Komendant Główny PSP zatwierdził dokument pt. „System szkolenia członków OSP biorących bezpośredni udział w działaniach ratowniczych”, w którym ustalono między innymi program szkolenia strażaków ratowników OSP, obejmujący zagadnienia podstawowe w zakresie ratownictwa na wysokości.

Ustalono, że system szkolenia funkcjonariuszy PSP zapewniał bieżącą realizację potrzeb w tym zakresie. Natomiast z ogólnej liczby 103.448 strażaków OSP wymagających przeszkolenia, według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r., 28.394 (27%) osób oczekiwało na przeszkolenie. Kontrola wykazała zróżnicowany poziom szkolenia podstawowego strażaków ratowników z OSP włączonych do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. I tak na przykład, w województwie mazowieckim jedynie w 22,9% zrealizowane zostały potrzeby szkoleniowe w tym zakresie (16.174 osoby), w województwie opolskim nie objęto szkoleniem 72% zgłoszonych strażaków OSP (607 osób), natomiast w województwie świętokrzyskim potrzeby wyszkolenia obejmowały 1.232 osoby, tj. 37% ogółu strażaków OSP. W województwie małopolskim zgłoszono konieczność przeszkolenia w tym zakresie 2.636 osób. Jak ustalono, zasadniczą przyczyną nierealizowania szkolenia podstawowego członków OSP były ograniczenia budżetowe samorządów lokalnych.

W zakresie wyszkolenia specjalistycznego obsługi drabin mechanicznych i podnośników hydraulicznych na przeszkolenie oczekiwało 1.716 funkcjonariuszy PSP, tj. 13% ogólnych

potrzeb (13.168). Wśród strażaków OSP włączonych do KSRG na przeszkolenie w tym zakresie oczekiwało 201 osób (20,7%). NIK pozytywnie ocenia działania zmierzające do zapewnienia wyszkolenia specjalistycznego strażaków PSP i OSP w zakresie obsługi sprzętu specjalistycznego (samochody z drabiną mechaniczną, pojazdy z hydraulicznym podestem ratowniczym). Szkolenia realizowane były przy współudziale przedstawicieli producentów pojazdów pożarniczych oraz pracowników Urzędu Dozoru Technicznego. I tak na przykład, w województwie łódzkim w zakresie obsługi podnośników liczba przeszkolonych zwiększyła się z 481 strażaków PSP na koniec 2008 r. do 602 strażaków na koniec 2009 r. Uprawnienia do obsługi podnośników i drabin mechanicznych na terenie województwa wielkopolskiego posiadało 881 strażaków PSP oraz 155 strażaków ratowników OSP. W województwie opolskim szkolenie z zakresu obsługi samochodów z drabiną odbyło 148 strażaków PSP i 8 z OSP zaspokajając potrzeby w tym zakresie. NIK negatywnie ocenia natomiast nieprzeprowadzenie przez Mazowieckiego Komendanta Wojewódzkiego PSP szkoleń 386 strażaków PSP, tj. 100% zgłoszonych potrzeb, w zakresie obsługi podnośników hydraulicznych. Komendant w wyjaśnieniu stwierdził, że niski stopień zaspokojenia potrzeb w tym zakresie wynikał m.in. z braku środków finansowych na ten cel, natomiast niezrealizowanie szkoleń nie wpłynęło, w ocenie Komendanta, na gotowość interwencyjną podległych jednostek PSP.

Na przeszkolenie w zakresie ratownictwa wysokościowego (kursy specjalistyczne ratowników wysokościowych oraz ratowników śmigłowcowych) oczekiwało 678 funkcjonariuszy PSP, tj. 36% ogólnych potrzeb (1.867). Wśród strażaków OSP włączonych do KSRG na przeszkolenie w tym zakresie oczekiwało 321 osób, tj. 82% ogólnych potrzeb (389). Kursy z zakresu ratownictwa wysokościowego realizowane były przez szkoły PSP oraz ośrodki szkolenia przy komendach wojewódzkich PSP, jak również komendy powiatowe/miejskie PSP posiadające niezbędny sprzęt i obiekty do ćwiczeń pozwalające na pełną realizację programu szkolenia. Strażacy z jednostek PSP i OSP włączonych do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego szkoleni byli z zakresu ratownictwa wysokościowego według jednolitych programów.

Zgodnie z art. 12 ust. 5 pkt 14 ustawy o PSP, do zadań komendanta wojewódzkiego należy opracowywanie programów szkolenia i doskonalenia zawodowego, z uwzględnieniem specyfiki i potrzeb województwa oraz organizowanie szkolenia i doskonalenia zawodowego. Ustalono, że szkolenie w zakresie ratownictwa wysokościowego strażaków PSP i OSP realizowane było na podstawie programów zatwierdzonych przez Komendanta Głównego PSP.

Stwierdzono, że kontrolowani komendanci wojewódzcy PSP ustalali wytyczne w sprawie doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy pełniących służbę w jednostkach organizacyjnych PSP. Wytyczne dotyczyły m.in. zasad pogłębiania i aktualizowania umiejętności taktycznych i teoretycznych. Doskonalenie zawodowe związane z prowadzeniem czynności ratowniczych na wysokości realizowane było przez komendy powiatowe/miejskie PSP w formie samokształcenia, szkoleń wewnętrznych oraz ćwiczeń na obiektach. Komendy wojewódzkie PSP organizowały, mające charakter ponadpowiatowy, ćwiczenia taktyczno-bojowe w zakresie ratownictwa wysokościowego.

Ustalono, że kontrolowani komendanci miejscy/powiatowi PSP, jako podstawę do opracowywania rocznych planów doskonalenia zawodowego wykorzystywali wytyczne właściwych komendantów wojewódzkich PSP. W opracowanych programach doskonalenia zawodowego strażaków PSP uwzględniano tematykę prowadzenia czynności ratowniczych na wysokości, na którą przeznaczano średnio około 15% ogólnej liczby godzin dydaktycznych. Kontrola wykazała, że plany doskonalenia zawodowego były realizowane zgodnie z założeniami.

3.2.2.2. Zatrudnienie w Państwowej Straży Pożarnej

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia powszechnie stosowaną praktykę mianowania funkcjonariuszy PSP na stanowiska służbowe inne, niż wynikające z obowiązujących regulaminów organizacyjnych. Według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r. w Państwowej Straży Pożarnej służbę na stanowiskach innych niż wynikające z regulaminów pełniło 13.794 funkcjonariuszy, tj. 45% ogółu zatrudnionych. W Komendzie Głównej PSP na takich stanowiskach służbę pełniło 49 funkcjonariuszy, tj. 21,7% ogółu zatrudnionych. W województwie świętokrzyskim 486 funkcjonariuszy (47% pełniących służbę) nie posiadało kwalifikacji zawodowych i stażu służby do zajmowania stanowisk etatowych, w województwie wielkopolskim - 1.054 funkcjonariuszy (44,1%), w województwie mazowieckim - 1.487 funkcjonariuszy (41%), a w województwie małopolskim - 811 funkcjonariuszy (36,1%). Najwięcej funkcjonariuszy niespełniających wymagań kwalifikacyjnych było zatrudnionych na stanowiskach dowódcy zastępu, operatorów sprzętu specjalnego i ratowników.

NIK nie podziela stanowiska Zastępcy Komendanta Głównego PSP oraz kontrolowanych komendantów wojewódzkich i powiatowych/miejskich PSP, że ustalone w obowiązujących regulaminach organizacyjnych jednostek PSP stanowiska służbowe są stanowiskami

docelowymi, a funkcjonariusze mianowani są na innych stanowiskach, odpowiadających aktualnie posiadanym przez nich kwalifikacjom. W opinii NIK, w regulaminie organizacyjnym jednostki są ustalane stanowiska służbowe, które po obsadzeniu funkcjonariuszami o wymaganych kwalifikacjach, zapewnią właściwą realizację zadań ustawowych (regulaminowych). Stosowana w PSP praktyka zatrudniania jest niezgodna z obowiązującymi regulaminami i rodzi wątpliwość, czy tak skompletowana kadra daje gwarancje efektywnej realizacji zadań.

Szczegółowe dane przedstawiające stan zatrudnienia i kwalifikacje strażaków PSP (według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r.), zawarto w zestawieniu stanowiącym załącznik 5.2. do niniejszej Informacji.

3.2.3. Wyposażenie jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w sprzęt i środki niezbędne do realizacji czynności ratowniczych na wysokości

3.2.3.1. Normatywy wyposażenia jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w sprzęt i pojazdy ratownicze

Ramowe normatywy oraz zasady ustalania normatywów wyposażania jednostek PSP zostały określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 września 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej. Rozporządzenie to określa również sposób naliczania normatywu dotyczącego samochodów do ratownictwa na wysokości, a także normy wyposażenia dla specjalistycznych grup wysokościowych. Przyjęto zasadę, że wyposażenie jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej w pojazdy gaśnicze i specjalne oraz sprzęt przeznaczony do zwalczania pożarów, klęsk żywiołowych, a także do ratownictwa technicznego, chemicznego, ekologicznego i medycznego ustala się, uwzględniając lokalne zagrożenia i warunki naturalne na obszarze ich działania, takie jak: rodzaj występujących zagrożeń, częstotliwość występowania pożarów, klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń, charakterystyka geograficzna i topograficzna terenu, rodzaj i wysokość zabudowy, obiekty zaliczone do kategorii zagrożenia ludzi i zagrożenia wybuchem, infrastruktura komunalna i przemysłowa, w tym instalacje transportujące, magazynujące i przetwarzające materiały niebezpieczne, charakterystyka istniejących szlaków komunikacyjnych oraz cieków. Samochody specjalne z drabiną mechaniczną lub podnośnikiem hydraulicznym planuje się:

- co najmniej jeden na 80.000 ludności,
- co najmniej jeden na 55 km² dla gęstości zaludnienia powyżej 1.000 osób/km² (obszary miejskie),
- co najmniej jeden na 20 km² dla gęstości zaludnienia powyżej 4.000 osób/km² (obszary wielkomiejskie),
- co najmniej jeden na 350 km² dla gęstości zaludnienia powyżej 200 do 1.000 osób/km² (obszary mieszane),
- co najmniej jeden na 650 km² dla gęstości zaludnienia poniżej 200 osób/km² (obszary niezurbanizowane).

Samochód ratownictwa wysokościowego planuje się co najmniej jeden na 1.000.000 ludności lub jeden na 7.500 km², a śmigłowiec ratowniczy - co najmniej jeden na 20.000 km².

Do ustalenia rodzaju, ilości i rozmieszczenie sprzętu i pojazdów zostali zobligowani: komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej - na obszarze województwa oraz komendant powiatowy Państwowej Straży Pożarnej - na obszarze powiatu.

Jako nierzetelne NIK ocenia niepełną realizację przez kontrolowanych komendantów PSP obowiązku ustalenia normatywnego wyposażenia i rozmieszczenia sprzętu i pojazdów na obszarze województwa czy powiatu.

Kontrola wykazała, że spośród 6 kontrolowanych komendantów wojewódzkich PSP trzech ustaliło normatywne wyposażenie i rozmieszczenie sprzętu i pojazdów na obszarze województwa. Małopolski Komendant Wojewódzki PSP oraz Komendant Wojewódzki PSP w Łodzi zatwierdzili normatywy wyposażenia w sprzęt i pojazdy opracowane przez podległych powiatowych/miejskich komendantów PSP, przyjmując ich zbiorcze zestawienie jako normatyw wojewódzki. Natomiast Komendant Wojewódzki PSP w Opolu nie ustalił dla obszaru województwa normatywu należności i rozmieszczenia sprzętu i pojazdów, co NIK ocenia jako nierzetelne.

Ustalono, że 4 kontrolowanych komendantów miejskich/powiatowych PSP ustaliło normatywne wyposażenie i rozmieszczenie sprzętu i pojazdów na obszarze powiatu. Normatywu nie ustalili natomiast komendanci miejscy PSP w Łodzi i w Koninie.

Normatywne wyposażenie jednostek OSP włączonych do KSRG wynikało z trójstronnych porozumień zawieranych na podstawie § 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 września 1998 r. w sprawie zakresu, szczegółowych warunków

i trybu włączenia jednostek ochotniczych straży pożarnych do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. W przepisie tym postanowiono, że w porozumieniu ustala się m.in. siły i środki jednostki przewidziane do wykorzystania w systemie.

Kontrola wykazała, że Komendant Główny PSP nie ustalił normatywnego ukończenia sprzętowego samochodów ratowniczo-gaśniczych i specjalnych, co powodowało, że w praktyce poszczególne egzemplarze samochodu, np. ratownictwa wysokościowego, różniły się wyposażeniem. W Komendzie Głównej PSP podjęto prace nad nowelizacją rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej. Według założeń, jednym z elementów składowych nowelizacji będzie normatyw i standaryzacja minimalnego wyposażenia samochodów ratowniczo-gaśniczych i wybranych specjalnych, w tym sprzęt do prowadzenia czynności ratowniczych na wysokości.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia ustalenie przez Komendanta Głównego PSP normatywnych czasów użytkowania silnikowego sprzętu transportowego. W załączniku nr 13 do zarządzenia Nr 8 Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej z dnia 10 kwietnia 2008 r. w sprawie gospodarki transportowej w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej, dla drabin mechanicznych i podnośników hydraulicznych określono normę eksploatacji na 20 lat. Pozostały sprzęt gaśniczy i ratowniczy jest użytkowany do fizycznego zużycia lub według wskazań producenta.

Kontrola wykazała, że 45% użytkowanych samochodów z drabinami mechanicznymi i 22% podnośników hydraulicznych było użytkowane dłużej niż ustalony przez Komendanta Głównego PSP maksymalny czas eksploatacji.

Średni czas eksploatacji samochodów z drabinami mechanicznymi, samochodów z podnośnikami hydraulicznymi oraz liczbę samochodów o przekroczonym czasie eksploatacji, z podziałem na województwa przedstawia poniższe zestawienie:

Tabela nr 2 – Samochody specjalne

Lp.	Województwo	Drabiny mechaniczne			Podnośniki hydrauliczne		
		Stan	Średni czas eksploatacji	Liczba sam. powyżej 20 lat	Stan	Średni czas eksploatacji	Liczba sam. powyżej 20 lat
1.	dołnoślaskie	26	19.73	16	28	13.50	12
2.	kujawsko-pomorskie	8	21.13	5	22	9.73	3
3.	lubelskie	10	18.20	6	19	13.16	7
4.	lubuskie	8	22.50	4	13	5.31	2
5.	łódzkie	15	15.47	4	24	12.42	8
6.	małopolskie	14	16.86	6	20	5.35	0
7.	mazowieckie	16	19.31	6	44	10.34	10
8.	opolskie	4	10.50	0	12	11.92	3
9.	podkarpackie	11	23.18	6	18	7.89	4
10.	podlaskie	6	17.50	3	14	6.21	2
11.	pomorskie	8	9.13	1	20	7.25	3
12.	ślaskie	32	17.91	14	17	13.82	7
13.	świętokrzyskie	5	15.40	3	10	9.30	2
14.	warmińsko-mazurskie	8	18.38	5	18	4.00	2
15.	wielkopolskie	14	12.00	4	30	5.63	2
16.	zachodniopomorskie	9	17.89	5	20	11.90	7
Ogółem		194	17.64	88	329	9.41	74

(Dane na podstawie ustaleń kontroli w Komendzie Głównej PSP)

Spośród 6 kontrolowanych komend miejskich/powiatowych PSP w 4 stwierdzono, że użytkowane drabiny mechaniczne i podnośniki hydrauliczne nie przekroczyły normatywnego czasu użytkowania, natomiast czas ten przekroczone w Komendzie Miejskiej PSP w Warszawie w odniesieniu do 31,3% pojazdów, gdzie czas przekroczenia wynosił od 9 do 22 lat oraz w Komendzie Miejskiej PSP w Łodzi - 8,3%, odpowiednio od 6 do 11 lat.

NIK negatywnie ocenia użytkowanie do działań ratowniczych na wysokości sprzętu o przekroczonych okresach użytkowania, gdyż sprzęt taki może stanowić utrudnienie w skutecznej realizacji zadań.

3.2.3.2. Badania techniczne i przeglądy sprzętu i pojazdów ratowniczych

Zasady i wymogi przeprowadzania okresowego badania stanu technicznego sprzętu użytkowanego w jednostkach PSP, w tym drabin mechanicznych, podnośników hydraulicznych, drabin, innego sprzętu i wyposażenia osobistego strażaków niezbędnego do

prowadzenia czynności ratowniczych na wysokości zostały określone w następujących aktach normatywnych:

- drabin mechanicznych, pozostałych drabin i innego sprzętu: § 21 w korelacji z § 2 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 września 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków bezpieczeństwa i higieny służby strażaków Państwowej Straży Pożarnej¹³, który stanowi, że maszyny, urządzenia, sprzęt specjalistyczny, instalacje i narzędzia, zwane dalej "sprzętem", wprowadza się do użytkowania po: odbiorze przeprowadzonym przez organ dozoru technicznego lub przez inny właściwy organ, w przypadku gdy sprzęt podlega takiemu odbiorowi oraz sprawdzeniu kompletności dokumentacji technicznej. Dla drabin pożarniczych (mechanicznych) nie ma przepisów określających zasady okresowego badania stanu technicznego;
- podnośniki hydrauliczne jako sprzęt specjalistyczno-ratowniczy: na podstawie art. 5 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym¹⁴ w korelacji z § 1 pkt. 6) ppkt. h) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów urządzeń technicznych podlegających dozorowi technicznemu¹⁵ podlegają nadzorowi dozoru technicznego;
- pozostałego sprzętu oraz wyposażenia osobistego ratowników niezbędnego do prowadzenia czynności ratowniczych na wysokości: § 9 oraz § 11 pkt 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla środków ochrony indywidualnej¹⁶, które stanowią, że producent lub jego upoważniony przedstawiciel, wprowadzając środki ochrony indywidualnej do obrotu, powinien dostarczyć instrukcję ich użytkowania. Instrukcja powinna zawierać między innymi: sposób przechowywania, używania, czyszczenia, konserwacji, obsługi i dezynfekcji środków ochrony indywidualnej; datę ważności lub okres trwałości środków ochrony indywidualnej lub ich określonych części składowych.

W komendach miejskich PSP w Łodzi, Koninie, Nowy Sączu, Kielcach oraz Komendzie Powiatowej PSP w Brzegu okresowe badania stanu technicznego oraz przeglądy drabin mechanicznych, podnośników hydraulicznych, drabin i innego sprzętu i wyposażenia osobistego strażaków były wykonywane zgodnie z normami i zasadami ustalonymi przez

---

¹³ Dz. U. Nr 180, poz. 1115.

¹⁴ Dz. U. Nr 122, poz. 1321 ze zm.

¹⁵ Dz. U. Nr 120, poz. 1021 ze zm.

¹⁶ Dz. U. Nr 259, poz. 2173.

producentów, przy uwzględnieniu obowiązujących norm prawnych. Natomiast w Komendzie Miejskiej PSP m.st. Warszawy ustalono, że badania techniczne i przeglądy były dokonywane we właściwych zakresach i terminach, z wyjątkiem lat 2008 i 2009, kiedy to w 4 przypadkach (16%) badania techniczne drabin mechanicznych przeprowadzono z przekroczeniem obowiązującego terminu.

3.2.3.3. Stan wyposażenia

Kontrola wykazała, że wyposażenie jednostek krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w sprzęt i środki do realizacji między innymi czynności ratowniczych na wysokości, w odniesieniu do ustalonych normatywów, nie było kompletne. W zakresie wyposażenia jednostek ratowniczo-gaśniczych PSP, na 27 pozycji sprzętowych ujętych w normatywie jedynie w 4 pozycjach stan posiadania był zgodny lub przekraczał ilość normatywną. W pozostałych 23 pozycjach występowały braki wynoszące nawet do 69% potrzeb normatywnych - w przypadku skokochronu kategorii 2, 65% - generatora piany lekkiej, 63% - linkowego urządzenia ratowniczego, 35% - samochodu rozpoznawczo-ratowniczego. W zakresie wyposażenia specjalistycznych grup ratownictwa wysokościowego, na 56 pozycji sprzętowych ujętych w normatywie, jedynie w 11 pozycjach stan posiadania był zgodny lub przekraczał ilość normatywną. W pozostałych 45 pozycjach występowały braki. W grupie wyposażenia w sprzęt, pojazdy i środki techniczne do ratownictwa, na 18 pozycji sprzętowych ujętych w normatywie, we wszystkich występowały braki wynoszące nawet do 91% potrzeb normatywnych - w przypadku lekkiego samochodu dowodzenia i łączności, 38% - skokochronu kategorii 1, 27% - kamery termowizyjnej, 40% - namiotu ewakuacyjnego, 33% - samochodu ratownictwa wysokościowego, 5,5% - samochodu specjalnego z drabiną mechaniczną lub podnośnikiem hydraulicznym.

Kontrola wykazała, że we wszystkich kontrolowanych komendach miejskich/powiatowych PSP wyposażenie jednostek ratowniczo-gaśniczych PSP w sprzęt pożarniczy i specjalistyczny, przydatny w działaniach ratowniczych na wysokości, odbiegało od ilości normatywnych. Stwierdzono, że szczególne niedobory w sprzęcie do działań ratowniczych na wysokości dotyczyły m.in. skokochronów, lin ratowniczych, różnego rodzaju drabin, linkowych urządzeń ratowniczych, szelek bezpieczeństwa.

W Komendzie Miejskiej PSP w Warszawie stwierdzono brak 12 linkowych aparatów ratowniczych, natomiast odnotowano nadwyżkę 63 szelek ratowniczych, 140 drabin nasadkowych, 35 drabin słupkowych oraz 29 drabin wysuwanych. W wyposażeniu

Specjalistycznej Grupy Ratownictwa Wysokościowego brakowało m.in. liny ratowniczej długości 200 m, 2 lin ratowniczych o długości 100 m, 2 pętli ratowniczych do śmigłowca z hakiem, kosza ewakuacyjnego i krzesła ratowniczego.

W Komendzie Miejskiej PSP w Nowym Sączu brak było m.in. samochodu drabiny mechanicznej, 2 skokochronów umożliwiających skoki z wysokości do i powyżej 15 m, kosza ratowniczego, 2 linkowych aparatów ratowniczych. W Specjalistycznej Grupie Ratownictwa Wysokościowego stwierdzono brak m.in. 15 bloczków do lin oraz 21 jednostek różnego rodzaju sprzętu, takich jak liny ratownicze, taśmy alpinistyczne, bloczki ratownicze, wyciągarka ratownicza ręczna, uprząż ewakuacyjna. W jednostkach OSP brakowało 30 drabin: nasadkowych, wysuwanych oraz słupkowych.

W Komendzie Miejskiej PSP w Koninie stwierdzono niedobór 100 szelek bezpieczeństwa, 2 linkowych urządzeń ratowniczych, 2 skokochronów umożliwiających skok z wysokości do 15 m, 1 namiotu ewakuacyjnego z osprzętem.

W Komendzie Powiatowej PSP w Brzegu niedobory dotyczyły jedynie linkowego urządzenia ratowniczego oraz skokochronu umożliwiającego skok z wysokości powyżej 15 m.

W Komendzie Miejskiej PSP w Łodzi brakowało natomiast skokochronu umożliwiającego skok z wysokości powyżej 15 m oraz 10 linkowych urządzeń ratowniczych. W SGRW stwierdzono całkowity brak hełmów umożliwiających współpracę ze śmigłowcem, dresów i bielizny przeciwpotnej, obuwia, rękawic i kominiarek, dresów i obuwia treningowego, lin ratowniczych o długości 100 m i 200 m, krzesła ratowniczego oraz kasków ochronnych dla 5 ratowników.

W ocenie NIK, tak istotne braki w wyposażeniu sprzętowym mogą mieć negatywny wpływ na efektywność prowadzonych działań ratowniczych na wysokości.

Szczegółowe dane dotyczące wyposażenia PSP w sprzęt i pojazdy (według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r.) przedstawia zestawienie stanowiące załącznik 5.3. do niniejszej Informacji.

Szczegółowe dane dotyczące wyposażenia OSP w sprzęt i pojazdy (według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r.) przedstawia zestawienie stanowiące załącznik 5.4. do niniejszej Informacji.

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Przygotowanie kontroli

W ramach przygotowania do przeprowadzenia kontroli, Departament Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Wewnętrznego NIK, po dokonaniu badań analitycznych obowiązującego stanu prawnego, działając na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli, zwrócił się do Komendanta Głównego PSP o przedłożenie dokumentów i materiałów dotyczących:

- organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego w aspekcie prowadzenia czynności ratowniczych na wysokości;
- dokumentowania prowadzonych czynności ratowniczych;
- przygotowania i funkcjonowania służb dyżurnych w zakresie dysponowania siłami i środkami;
- ustalonych normatywów wyposażenia oraz wymogów technicznych sprzętu, urządzeń i środków ochrony indywidualnej do prowadzenia czynności ratowniczych na wysokości oraz ewakuacji osób;
- programów szkolenia i doskonalenia zawodowego ratowników krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego dotyczących czynności ratowniczych na wysokości;
- organizacji i wyposażenia specjalistycznych grup ratownictwa wysokościowego PSP;
- współpracy PSP z innymi służbami i podmiotami ratowniczymi w zakresie ratownictwa wysokościowego;
- organizacji i zasad prowadzenia rozpoznawania zagrożeń w budynkach średniowysokich, wysokich, wysokościowych oraz innych obiektach wysokich, w aspekcie możliwości prowadzenia działań ratowniczych.

Na podstawie wyników badań analitycznych oraz informacji uzyskanych z Komendy Głównej PSP opracowano program kontroli.

Doboru celowego jednostek do kontroli dokonano ze względu na występowanie na obszarze ich działania budynków średniowysokich, wysokich, wysokościowych oraz innych obiektów wysokich. Przy doborze jednostek do kontroli uwzględniano ponadto rozmieszczenie specjalistycznych grup ratownictwa wysokościowego.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

W wyniku postępowania kontrolnego sporządzono 13 protokołów, które podpisano bez zastrzeżeń.

Wyniki kontroli były omawiane na naradach pokontrolnych, a także przedstawione w 13 wystąpieniach pokontrolnych wraz z uwagami, ocenami i wnioskami adresowanymi do kierowników kontrolowanych jednostek. Ogółem sformułowanych zostało 51 wniosków pokontrolnych. Wnioski pokontrolne dotyczyły głównie zobowiązania kontrolowanych komendantów do uzupełnienia i aktualizacji wojewódzkich i powiatowych planów ratowniczych oraz analiz zagrożeń i operacyjnego zabezpieczenia, opracowania procedur prowadzenia działań ratowniczych na wysokości, bieżącego analizowania zagrożeń o charakterze masowym w budynkach wysokich i wysokościowych, wzmocnienia działalności kontrolno-rozpoznawczej, zintensyfikowania szkoleń podstawowych strażaków OSP oraz szkoleń specjalistycznych strażaków PSP, doprowadzenia do zgodności zatrudnienia funkcjonariuszy PSP z obowiązującymi regulaminami organizacyjnymi oraz poprawy wyposażenia jednostek w sprzęt i pojazdy do prowadzenia działań ratowniczych na wysokości.

W odpowiedziach na wystąpienia pokontrolne kierownicy kontrolowanych jednostek poinformowali o działaniach podejmowanych w celu realizacji wniosków pokontrolnych oraz o sposobie wykorzystania uwag. Wnioski zostały przyjęte do realizacji.

5. Załączniki

5.1. Wykaz zawartych porozumień dot. współpracy przy działaniach ratowniczych na wysokości

Lp.	Podmiot porozumienia	Przedmiot porozumienia
1.	Polski Związek Alpinizmu	Zasady współdziałania PZA z jednostkami krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.
2.	Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe	Zasady współdziałania GOPR z jednostkami krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.
3.	Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe	Zasady funkcjonowania TOPR w ramach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.
4.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Lotnicze Pogotowie Ratunkowe	Zasady współdziałania LPR z jednostkami ochrony przeciwpożarowej włączonymi do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.
5.	Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża	Współpraca w niesieniu pomocy osobom poszkodowanym w następstwie katastrof i klęsk żywiołowych.
6.	Aeroklub Polski	Zasady współdziałania podczas realizacji przedsięwzięć obrony cywilnej oraz krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego.
7.	Dyrektor Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego	Ścisła współpraca.
8.	Komendant Główny Policji	Współdziałanie PSP i Policji.
9.	Komendant Główny Straży Granicznej	Współdziałanie i wzajemna współpraca w zakresie zapobiegania i likwidowania zagrożeń.
10.	Dyrektor Morskiej Służby Poszukiwania i Ratownictwa	Stworzenie warunków optymalnego wykorzystania możliwości technicznych i organizacyjnych do skutecznego współdziałania i wzajemnej współpracy w zakresie realizacji zadań.
11.	Polski Koncern Naftowy Orlen S.A.	Podniesienie warunków bezpieczeństwa pożarowego, chemiczno-ekologicznego, przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska wynikającym z procesów technologicznych produkcji, magazynowania, przetwarzania dystrybucji i transportu produktów ropopochodnych.
12.	Zarząd Główny Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej	Zasady współpracy przy podejmowaniu wspólnych działań na rzecz ochrony ludności, w szczególności ochrony przeciwpożarowej i ratownictwa oraz innych zadań wynikających z przepisów.

(Dane na podstawie ustaleń kontroli w Komendzie Głównej PSP)

5.2. Zatrudnienie i kwalifikacje strażaków PSP (według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r.)

Lp.	Nazwa stanowiska	Liczba przyznanych etatów	Liczba mianowanych na stanowisko etatowe	Liczba mianowanych na stanowisko inne niż etatowe	Liczba zatrudnionych niespełniających wymagań kwalifikacyjnych na zajmowanym stanowisku	Wyszczególnienie niespełnionych wymagań kwalifikacyjnych	
						Zgoda Ministra SWiA na odstępstwo od wymagań kwalifikacyjnych	Zachowanie stanowiska w wyniku zmian przepisów kwalifikacyjnych
1	2	3	4	5	6	7	8
Komenda Główna PSP							
1.	doradca komendanta	11	8				
2.	dyrektor biura	12	12		1	1	
3.	dyżurny operacyjny kraju	6	5	1			
4.	główny specjalista	24	22	2			
5.	inspektor	0	0				
6.	kapelan krajowy	1	1				
7.	kierownik sekcji	3	1	2			
8.	Komendant Główny PSP	1	1				
9.	koordynator ratownictwa medycznego służby	0	0	0			
10.	młodszy technik	0	0				
11.	naczelnik wydziału	32	29	1			
12.	pomocnik dyżurnego operacyjnego kraju	0	0				
13.	ratownik kierowca	0	0				
14.	specjalista	1	0	1			
15.	starszy inspektor	17	11	5			
16.	starszy ratownik - kierowca	4	3	1			
17.	starszy specjalista	65	34	26			
18.	starszy technik	0	0				

19.	stażysta	0	0				
20.	technik	0	0				
21.	zastępca dyrektora biura	12	10		1	1	
22.	zastępca dyżurnego operacyjnego kraju	9	5	4			
23.	zastępca komendanta głównego PSP	3	3				
24.	zastępca naczelnika wydziału	24	16	6			
Ogółem		225	161	49	2	2	0
Pozostałe jednostki PSP							
1.	adiunkt	10	10				
2.	asystent	13	13				
3.	doradca komendanta	11	8				
4.	dowódca jednostki ratowniczo-gaśniczej	497	474	11	34	5	29
5.	dowódca kompanii szkolnej	10	9	1			
6.	dowódca pododdziałów szkolnych	1	1				
7.	dowódca sekcji	1099	762	292	16	5	11
8.	dowódca zastępu	3487	2415	992	157	11	146
9.	dowódca zmiany	1523	1437	63	152	4	148
10.	dyrektor	1	1				
11.	dyrektor biura	12	12		1	1	
12.	dyspozytor	79	18	13			
13.	dyżurny operacyjny	1541	1113	409	110	8	102
14.	dyżurny operacyjny kraju	6	5	1			
15.	dyżurny stanowiska kierowania	384	220	156	20	3	17
16.	dziekan	1	1				
17.	główny księgowy	277	272	5	62	2	60

18.	główny specjalista	58	42	7			
19.	inspektor	41	4	5			
20.	instruktor	12	6	6			
21.	kanclerz	1	1				
22.	kapelan krajowy	1	1				
23.	kapelan wojewódzki	7	6	1			
24.	kierownik działu	23	19	3	2	0	2
25.	kierownik katedry	0					
26.	kierownik pracowni	11	11				
27.	kierownik referatu	4	4				
28.	Kierownik Sekcji	508	384	107	45	4	41
29.	Kierownik Zakładu	14	14				
30.	kierownik zespołu przedmiotowego	15	13	1			
31.	komendant	4	4				
32.	Komendant Główny PSP	1	1				
33.	komendant powiatowy (miejski) PSP	335	335		5	3	2
34.	komendant wojewódzki PSP	16	16				
35.	koordynator ratownictwa medycznego służby	11	6	3			
36.	lekarz	3	3		1	0	1
37.	lektor	1	1				
38.	młodszy inspektor	2	1	1			
39.	młodszy instruktor	0	0				
40.	młodszy ratownik	58	47	6	1	0	1
41.	młodszy ratownik-kierowca	203	132	71			
42.	młodszy specjalista	7	7				
43.	młodszy	3	1				

	specjalista ratownik						
44.	młodszy technik	19	6				
45.	naczelnik ośrodka szkolenia	16	13				
46.	naczelnik wydziału	590	525	61	28	2	26
47.	oficer operacyjny	66	48	7			
48.	operator sprzętu specjalnego	2174	522	1648	56	37	19
49.	pomocnik dyżurnego operacyjnego	135	61	74	3	0	3
50.	pomocnik dyżurnego operacyjnego kraju	0	0				
51.	prorektor	0	0				
52.	prodziekan	1	1				
53.	profesor nadzwyczajny	1	1				
54.	profesor zwyczajny	0					
55.	prorektor do spraw operacyjnych	1	1				
56.	radca prawny	4	4				
57.	ratownik	51	11	40	14	13	1
58.	ratownik-kierowca	162	81	81	3	2	1
59.	rektor-komendant	1	1				
60.	specjalista	45	25	20	1	0	1
61.	specjalista ratownik	1100	228	866	48	37	11
62.	starszy inspektor	560	216	315	8	4	4
63.	starszy instruktor	96	34	46	1	0	1
64.	starszy operator sprzętu specjalnego	4085	2391	1694	196	24	172
65.	starszy ratownik	3529	738	2791	181	128	53
66.	starszy ratownik-kierowca	3015	363	2652	138	112	26
67.	starszy specjalista	848	446	374	14	4	10

68.	starszy specjalista ratownik	386	92	294	1	0	1
69.	starszy technik	154	105	40	2	1	1
70.	starszy wykładowca	116	60	49	4	0	4
71.	stażysta	164	141				
72.	technik	12	10	2	2	2	0
73.	wykładowca	42	27	15			
74.	zastępca kierownika działu	6					
75.	zastępca dowódcy JRG	510	474	7	43	2	41
76.	zastępca dowódcy kompanii szkolnej	6	4	2			
77.	zastępca dowódcy zmiany	1349	895	426	50	4	46
78.	zastępca dyrektora	0					
79.	zastępca dyrektora biura	12	10		1	1	
80.	zastępca dyżurnego operacyjnego	165	105	49	3	3	0
81.	zastępca dyżurnego operacyjnego kraju	9	5	4			
82.	zastępca kierownika działu						
83.	zastępca kierownika zakładu						
84.	zastępca komendanta	7	7				
85.	zastępca komendanta głównego PSP	3	3				
86.	zastępca komendanta powiatowego (miejskiego) PSP	357	350	1	16	3	13
87.	zastępca komendanta wojewódzkiego PSP	32	31		1	1	0

88.	zastępca naczelnika ośrodka szkolenia	15	12	1			
89.	zastępca naczelnika wydziału	356	245	81	15	2	13
	Ogółem	30491	16122	13794	1435	428	1007

(Dane na podstawie ustaleń kontroli w Komendzie Głównej PSP)

5.3. Zestawienie wyposażenia PSP w sprzęt i pojazdy (według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r.)

Lp.	Nazwa sprzętu i wyposażenia	Normatyw	Stan	Różnica (kol. 4-3)	Do wycofania
1	2	3	4	5	6
I	Wyposażenie JRG PSP				
1.	Aparat powietrzny butlowy - nadciśnieniowy	8253	9937	1684	131
2.	Ubranie żaroodporne typu ciężkiego	2070	1191	-879	47
3.	Ubranie gazoszczelne		2204		249
4.	Przyrządy pomiarowe i wykrywacze	1214	741	-473	46
5.	Działko wodno-pianowe - przewoźne o wydajności minimum 2000 l/minutę	401	328	-73	45
6.	Motopompa pływająca	827	1017	145	12
7.	Motopompa szlamowa	1190	1444	254	40
8.	Turbinowa pompa głębinowa	509	234	-275	1
9.	Generator piany lekkiej - przenośny (napęd turbiną wodną)	487	171	-316	3
10.	Agregat piany lekkiej o wydajności minimum 200 m ³ /minutę	285	116	-169	3
11.	Zestaw narzędzi hydraulicznych kategorii 2	834	673	-161	9
12.	Zestaw narzędzi hydraulicznych kategorii 1	645	630	-15	7
13.	Podnośniki pneumatyczne wysokociśnieniowe do 10 t	592	377	-215	9
14.	Podnośniki pneumatyczne wysokociśnieniowe powyżej 10 t	965	1210	245	26
15.	Piły tarczowe do betonu i stali	1929	1641	-288	36
16.	Piły łańcuchowe do drewna	2357	2754	397	57
17.	Urządzenia do cięcia płomieniowego	476	44	-432	4
18.	Linkowe urządzenia ratownicze	474	174	-300	9
19.	Skokochrony kategorii 2	396	123	-273	3
20.	Zestawy ratownictwa medycznego	1832	1614	-218	3
21.	Lokalizatory ognia i temperatury	525	225	-300	3
22.	Agregaty oddymiające nadciśnieniowe	685	750	65	13
23.	Agregaty prądotwórcze o mocy do 5 kVA z osprzętem oświetleniowym	1471	2019	548	26
24.	Samochód ratowniczo-gaśniczy/samochód ratowniczo-gaśniczy wodno-pianowy I,S,C/	1723	1515	-208	80
25.	Samochód rozpoznawczo-ratowniczy	422	275	-147	16
26.	Samochód ciężarowy o masie całkowitej do 3,5 t	568	358	-210	34
27.	Samochód ciężarowy o masie całkowitej ponad 3,5 t	258	176	-82	41
II	Wyposażenie dla specjalistycznych grup wysokościowych PSP w sprzęt i środki techniczne do ratownictwa				
II.A	Wyposażenie indywidualne ratownika wysokościowego				
1.	Hełm umożliwiający współpracę ze śmigłowcem, wyposażony w łączność podhełmową	369	79	-290	0
2.	Specjalny kombinezon ochronny - jednoczęściowy	465	335	-130	6
3.	Dres i bielizna przeciwpożarowa	459	127	-332	5
4.	Obuwie, rękawice i kominiarka - specjalne	543	490	-53	0

5.	Uprząż ratownicza dwuczęściowa	482	466	-16	16
6.	Przyrząd zjazdowy - rolka zjazdowa	471	468	-3	7
7.	Przyrządy zaciskowe do podchodzenia po linie	483	494	11	4
8.	Przyrząd autoasekuracyjny	471	459	-12	1
9.	Nóż specjalny	739	632	-107	2
10.	Wielofunkcyjny przyborek z kombinerkami	451	97	-354	0
11.	Latarka z możliwością zamocowania do hełmu	500	422	-78	7
12.	Łąza asekuracyjna	460	463	3	19
13.	Pętłe i taśmy pomocnicze	524	431	-93	9
14.	Karabinki zakręcane	2928	3292	364	30
15.	Bloczek do liny	460	376	-84	4
16.	Opatrunek osobisty	498	269	-229	0
17.	Worek lub plecak na wyposażenie osobiste	510	513	3	2
18.	Gwizdek	731	561	-170	0
19.	Dres, kask i obuwie do treningów kondycyjnych i wspinaczkowych	455	191	-264	4
II.B	Wyposażenie grupy wysokościowej w sprzęt i środki techniczne do ratownictwa				
1.	Lina ratownicza statyczna nawinięta na bębnie - odcinki 200 m	64	41	-23	0
2.	Lina ratownicza statyczna nawinięta na bębnie - odcinki 100 m	46	51	5	5
3.	Lina ratownicza statyczna kevlarowa nawinięta na bębnie - odcinki 100 m	43	4	-39	0
4.	Lina ratownicza statyczna w worku - odcinki 50 m	108	112	4	15
5.	Lina ratownicza dynamiczna nawinięta na bębnie - odcinki 200 m	31	8	-23	0
6.	Lina ratownicza dynamiczna nawinięta na bębnie - odcinki 100 m	46	13	-33	0
7.	Lina ratownicza dynamiczna w worku - odcinki 50 m	46	44	-2	2
8.	Lina do szybkiego zjazdu ze śmigłowca (o długości 12,2 lub 18,3 m)	16	33	17	0
9.	Oslony na liny	373	284	-89	16
10.	Taśma alpinistyczna - 50 m	39	50.5	11.5	0
11.	Pętłe z taśmy	494	596	102	40
12.	Pętłe stalowe	90	29	-61	0
13.	Tyczka teleskopowa do podwieszania haka mocującego	30	12	-18	0
14.	Hak mocujący	45	14	-31	0
15.	Karabinki alpinistyczne zakręcane	764	1192	428	18
16.	Karabinki obrotowe	48	22	-26	0
17.	Przyrządy zaciskowe	118	175	57	0
18.	Bloczki ratownicze	255	265	10	1
19.	Rolka krawędziowa	90	86	-4	0
20.	Płytki stanowiskowa	46	44	-2	0
21.	Słupolazy	31	8	-23	2
22.	Drzewolazy	31	18	-13	0
23.	Raki lodowe - para	46	21	-25	1
24.	Czekano-młotek	87	24	-63	0
25.	Wyciągarka ratownicza ręczna	31	30	-1	0
26.	Trójnóg ratowniczy przystosowany do mocowania	29	44	15	0

	wyciągarki				
27.	Uprząż ewakuacyjna	99	92	-7	2
28.	Drabinka speleo o długości 10 m	134	132	-2	0
29.	Drabinka balkonowa	30	4	-26	0
30.	Zestaw do znakowania terenu lądowiska	30	5	-25	0
31.	Pętla ratownicza do śmigłowca z hakiem	43	4	-39	0
32.	Nosze składane	33	26	-7	4
33.	Kosz ewakuacyjny	22	10	-12	0
34.	Krzesełko ratownicze	30	8	-22	0
35.	Nosze wysokościowe do śmigłowca z termoizolacją	18	10	-8	0
36.	Reflektor dalekosiężny przenośny	31	7	-24	0
37.	Lampa stroboskopowa	18	3	-15	0
38.	Mocowania do tworzenia punktów stanowiskowych	34	43	9	0
39.	Kombinezon wodoszczelny uniwersalny	47	27	-20	0
40.	Indywidualny sygnalizator skażenia powietrza	57	14	-43	0
41.	Aparat powietrzny nadciśnieniowy z dodatkową maską ewakuacyjną	121	34	-87	0
42.	Piła do betonu i stali z kompletem tarcz	87	85	-2	0
43.	Wiertarka udarowa akumulatorowa	19	11	-8	0
44.	Inopur - siekierolom	63	46	-17	0
45.	Piła do drewna do pracy jedną ręką	31	11	-20	0
46.	Zestaw hydrauliczny kombi z zespoloną pompą ręczną	35	11	-24	0
47.	Worki na sprzęt	146	159	13	1
48.	Lornetka	48	15	-33	0
49.	Radiotelefon przenośny	331	339	8	10
50.	Telefon komórkowy z zestawem słuchawkowym	37	12	-25	0
51.	Słuchawki łączności wewnętrznej w statku powietrznym (SPU)	31	2	-29	0
52.	Urządzenie kablowej łączności górniczej (minimum 500 m)	18	3	-15	0
53.	System geopozycjonowania satelitarne (GPS)	44	31	-13	0
54.	Megafon	31	13	-18	0
55.	Zestaw ratownictwa medycznego R 2	35	22	-13	0
56.	Ogrzewacz chemiczny	30	1	-29	0
III	Wyposażenie w sprzęt, pojazdy i środki techniczne do ratownictwa				
1.	Skokochron kategorii 1	129	80	-49	1
2.	Samochód operacyjny	943	1108	165	100
3.	Lekki samochód dowodzenia i łączności	247	47	-227	9
4.	Ciężki samochód dowodzenia i łączności - terenowy	31	20	-11	5
5.	Mikrobus	365	256	-109	20
6.	Autokar do przewozu ludzi (minimum 30-miejscowy)	62	29	-33	1
7.	Samochód ciężarowy o masie całkowitej do 3,5 t	568	358	-210	34
8.	Samochód ciężarowy o masie całkowitej ponad 3,5 t	258	176	-82	41
9.	Samochód wężowy z napędem terenowym	23	4	-19	2
10.	Pompa o wydajności minimum 4000 l/minutę do wody czystej	161	103	-58	3
11.	Pompa o wydajności minimum 6000 l/minutę do wody zanieczyszczonej	92	60	-32	0
12.	Kamera termowizyjna - przenośna	114	87	-27	0
13.	Agregat prądowórczy o mocy powyżej 20 kVA	383	258	-125	11

14.	Zapory przeciwolejowe sztywne /mb/	7863	1286	-6577	68
15.	Zapory przeciwolejowe elastyczne /mb/	17651	14023	-3628	41
16.	Pontony lub łodzie ratownicze z silnikami	607	579	-28	8
17.	Namiot ewakuacyjny z osprzętem	459	276	-183	1
IV	Wyposażenie w sprzęt, pojazdy i środki techniczne inne niż wskazane powyżej				
1.	Drabiny nasadkowe	X	3093	X	126
2.	Drabiny przystawne	X	622	X	26
3.	Drabiny wysuwane dwuprzęsłowe	X	788	X	25
4.	Wory i rękawy ratownicze	X	53	X	18
5.	Geofony	41	20	-21	0
6.	Samochody ratownictwa wysokościowego	27	18	-9	1
7.	Samochody specjalne z drabiną mechaniczną lub podnośnikiem hydraulicznym	547	517	-30	60

(Dane na podstawie ustaleń kontroli w Komendzie Głównej PSP)

5.4. Zestawienie wyposażenia OSP w sprzęt i pojazdy (według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r.)

Lp.	Województwo	Liczba OSP w KSRG	Samochody specjalne		Drabiny przenośne						
			Drabina samochodowa	ratownictwa	D2,7 (nasadkowa)	D3,1 (słupkowa)	D5	D5R	D10W	D14W	Inne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Dolnośląskie	209	2		381	29	4		153	3	31
2.	Kujawsko-Pomorskie	183	1		382	23	16		134	1	19
3.	Lubelskie	279			428	14	35	18	184	3	70
4.	Lubuskie	108	5		161	15	4		92	1	8
5.	Łódzkie	299	2		365	31	26	3	199	14	33
6.	Małopolskie	331	2		422	31	10	4	235	8	42
7.	Mazowieckie	445	6	1	974	75	42	16	285	17	59
8.	Opolskie	124	4		238	13	7	7	96	4	20
9.	Podkarpackie	284	2		273	13	39	3	186	1	51
10.	Podlaskie	171			323	10	27	6	87	2	48
11.	Pomorskie	197	2		474	22	23	2	139	1	46
12.	Śląskie	347	4		483	45	14	6	226	4	32
13.	Świętokrzyskie	197	1		271	10	23	2	100		20
14.	Warmińsko-Mazurskie	147	1		382	27	5	1	109	1	29
15.	Wielkopolskie	315	8		280	49	19	19	229	1	60
16.	Zachodniopomorskie	159	2		350	39	5	9	129	1	28
RAZEM		3795	42	1	6187	446	299	96	2583	62	596

(Dane na podstawie ustaleń kontroli w Komendzie Głównej PSP)

5.5. Wykaz jednostek objętych kontrolą

Lp.	Jednostka realizująca kontrolę	Jednostka kontrolowana
1.	Departament Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Wewnętrznego	Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej
		Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie
		Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie
2.	Delegatura NIK w Kielcach	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach
		Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach
3.	Delegatura NIK w Krakowie	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie
		Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Nowym Sączu
4.	Delegatura NIK w Łodzi	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Łodzi
		Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Łodzi
5.	Delegatura NIK w Opolu	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Opolu
		Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Brzegu
6.	Delegatura NIK w Poznaniu	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu
		Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Koninie

5.6. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
5. Sejmowa Komisja Administracji i Spraw Wewnętrznych
6. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
7. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
8. Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej
9. Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego
10. Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego